

WILLIAM SHAKESPEARE
TROILUS A KRESSIDA
Hra o pěti dějstvích.
Přeložil František Nevrla.

Osoby.

Priam, král trojský
Hektor, >
Troilus, >
Paris, >
Deifobos, >
Helenus, > jeho synové
Aeneas, >
Antenor, > trojští velitelé
Kalchas, trojský kněz, přeběhlý k Řekům
Pandarus, strýc Kressidin
Margarelon, levoboček Priamův
Agamemnon, vrchní řecký {řecký vrchní} velitel
Menelaos, jeho bratr.
Achilles, >
Ajax, >
Odysseus, >
Nestor, >
Diomedes, >
Patroklos, > řečtí velitelé
Thersites, hrbáč, řecký posměváček
Alexander, sluha Kressidin
Sluhové u Troila, Parida a Diomeda
Helena, žena Menelaova
Andromaché, žena Hektorova
Kassandra, dcera Priamova, věštkyň
Kressida, dcera Kalchasova
Trojští a řečtí **vojáci** a **sluhové**.

Děje se v Troji a na bojišti.

PRVNÍ DĚJSTVÍ

Prolog (*ve zbrani*). Scéna je v Troji. Od ostrovů řeckých
vzkypělou krví zlostná knížata
k athénským břehům vyslala své lodi
s nákladem nástrojů a pomocníků
hrozivé války; šedesát a devět
hlav korunovaných se vrhlo z Athén
oproti Frygii; a přísahali
vyplnit Troju, v jejíchž tvrdých zdech
Helena, vzatá králi Menelau,
spí s pyšným Paridem; o to je spor.
Tak připluli až do Tenedu;
z hlubokonorných bárek nyní chrlí
válečný náklad; na dardanských pláních

Řekové svěží, v plných počtech tyčí
své stany; šest bran Priamova města –
Tymbria, Dardan, Ilias, Chetas, Troas
a Antenorides – svým mocným vzdorem
a vhodně přizpůsobenými valy
tam vězní trojské syny.

Ted' nedočkavě podrážděný duch
na obou stranách, na trojské i řecké,
vše dává v sázku. – Odtud přicházím
jak ozbrojený prolog – ne bych hájil
autorské péro nebo hercův hlas,
však oblečen ve shodě s naší básní –
řící vám, milí diváci, že hra
pomíjí začátek i předvoj bojů,
začíná uprostřed; a odtud spěje
k tomu, co znázorňují naše děje.
Chvalte či haňte milí diváci;
dobré či zlé – tak válka oplácí!

Odejde.

I/1

*Troja. Před Priamovým palácem.
Vystoupí Troilus ve zbrani a Pandarus.*

Troilus. Zavolej sluhu, ať mi sejme zbroj;
proč bojovat mám mimo trojské hradby,
když uvnitř panuje tak krutý boj?
Nechť každý Trojan, jenž je pánem srdce
jde do boje. Žel, Troilus srdce nemá.

Pandarus. Což nebude to nikdy jiné?

Troilus. Řekové silní jsou a obratní,
obratní v síle, silní v obratnosti;
já jsem však slabší nežli ženská slza,
krotší než spánek, hloupější než hloupost
a zbabělejší nežli panna v noci,
tupější nežli nezkušené děcko.

Pandarus. Nu, namluvil jsem se s tebou o tom už dost. Pokud jde o mne, nebudu se již do
toho plést ani se s tím dále zabývat. Kdo chce mít z mouky koláče, musí vyčkat mletí.

Troilus. Copak jsem nečekal?

Pandarus. Na mletí ano; ale musíš vyčkat na prosívání.

Troilus. Copak jsem nečekal?

Pandarus. Na prosívání ano; ale musíš vyčkat na kvašení.

Troilus. Stále jsem čekal.

Pandarus. Ano, na kvašení; ale ještě tu máme slůvko „potom“, to je hnětení, zpracování
koláčů, zatopení v kamnech a pečení; pak musíš počkat na vychladnutí, jinak si spálíš
rtíky.

Troilus. Vždyť Trpělivost, ač je bohyně,
dřív změkne očekáváním než já.
Jsem hostem královského Priama;
a vzpomínám na krásnou Kressidu –
zrádce, kdy přijde? A kdy přijde znova?

Pandarus. Opravdu, byla včera večer rozkošnější než kdy jindy a než kterákoli jiná.

Troilus. Chtěl jsem ti říci: kdykoli mé srdce
se vzdechy vzdouvalo, až chtělo puknout,
by nespátril to Hektor neb můj otec,
ukryl jsem, jako slunce svítí v bouři,
vzdechy do vrásčitého úsměvu;
však strast, jež se chce tvářit radostně,
je jak když smích se tváří žalostně.

Pandarus. Nu, kdyby neměla vlasy o něco tmavší než Helena – co na tom? – nebyl by téměř žádný rozdíl mezi těmito ženami; ale pokud jde o mne, je to má příbuzná; nechci, jak se říká, ji příliš chválit, ale chtěl bych, aby ji někdo slyšel mluvit jak já včera; nechci podceňovat vtip tvé sestry Kassandry, ale –

Troilus. Ó, Pandare! To říkám, Pandare,
řeknu-li, že tam naděje má shasla,
neříkej, kolik sáhů hluboko
je potopena. Říkám ti, jsem blázen
do Kressidy; ty říkáš, že je krásná;
v zející ránu mého srdce leješ
ty její oči, vlas, tvář, krok a hlas;
dotýkáš se v svých slovech její ruky,
s níž srovnána je běl jak inkoust, kterým
píše svůj ortel; nad jíž něžný dotek
má labuť drsné peří; jemný cit
tvrdý jak rolníkova dlaň! To říkáš
po pravdě, když dím, že ji miluji;
tím slovem místo oleje a masti
do rány, již {již} mi ~~láska~~ {láska} vtála, vkládáš
tu dýku, co to způsobila.

Pandarus. Neříkám nic než co je pravda.

Troilus. A ani tolik neříkáš!

Pandarus. No, nechci se do toho plést. Ať je jaká chce! Když je krásná, tím líp pro ni; když není, pak té kráse může pomoci rukama.

Troilus. Ó, Pandare! Můj dobrý Pandare!

{**Pandarus.** Měl jsem jen námahu ze svých posilek; špatné mínění u ní a špatné mínění u tebe; honěn sem a tam, ale malý dík za svou námahu.

Troilus. Ty se zlobíš, Pandare, a na mě?}

Pandarus. Protože je má příbuzná, není tak krásná jako Helena; kdyby nebyla má příbuzná, byla by tak krásná v pátek jako Helena ve svátek. Ale co je mně do toho? Nestarám se, i kdyby byla černá jak maurka; mně je to jedno.

Troilus. No, řekni, není krásná?

Pandarus. Nestarám se, říkáš-li to nebo ne. Je blázen, že nejde za otcem; ať si jde k Řekům; a to jí taky řeknu, jen co ji uvidím. Co je na mně, já se už do toho nepletu a nechci s tím nic mít!

Troilus. Pandare –

Pandarus. Kdepak –

Troilus. Drahý Pandare –

Pandarus. Prosím tě, už ani slovo; nechám to, jak to je a basta!

Odejde. Polnice.

Troilus. Již ztichni, vřavo! Klid, vy drsné zvuky!

Vy blázni tu i tam! Jak krásná musí

být Helena, když denně krví svou
ji líčíte. A proto mám se bít?
Až příliš nicotná je pro můj meč.
A Pandarus, ó bozi, jak mě mučí!
Kressidu nemohu mít bez Pandara;
jak k námluvám je hluchý jako špalek,
tak ona nepřístupná je k mým prosbám.
Při lásce k Dafne, řekni, Apollo,
co Pandar je, co Kressida, co já?
V indickém moři leží jako perla,
co leží mezi ní a Iliem,
necht' zve se divokým a bludným proudem;
já kupec jsem a plavící se Pandar
jen druh, můj člun, má vratká naděje.

Bubny.

Vstoupí Aeneas.

Aeneas. Co, princí Troile? Pročpak nejste v poli?

Troilus. Poněvadž nejsem; ženská odpověď,
neboť je ženské vzdalovat se boje.

Aenee, co je nového dnes v poli?

Aeneas. Paris se vrátil domů a je raněn.

Troilus. A kdo ho zranil?

Aeneas. Menelaos, Troile.

Troilus. Hle, Paris krvácí; toť divná zvěst,
parohy Menelaa proklán jest?

Zvuk polnic.

Aeneas. Hle, jaký krásný lov se blíží k nám!

Troilus. Líp zůstat zde, když „mohl bych“ je „mám!“ –
Chtěl bych si zalovit, i když jsme sami.

Aeneas. Hned odejdu.

Troilus. Nu, dobrá; půjdu s vámi!

Odejdou.

1/2

Tamtéž. Ulice. Vystoupí Kressida a Alexander.

Kressida. Kdo to tu šel?

Alexander. Královna Hekuba
a Helena.

Kressida. A kam?

Alexander. K východní bráně,
jež nad dolem jak nad poddaným vládne,
shlédnout tam bitvu. Hektor, jehož mírnost
i ctnost jsou neochvějné, dnes byl pohnut;
vyčinił Andromaché, ztloukl sluhu,
jakoby ve válce šlo o pořádek;
než slunce vyšlo, už byl ve zbrani
a vyšel do pole, kde každý květ
jak prorok nad tím zaplakal, co tušil
ze zlosti Hektorovy.

Kressida. Proč se hněval?

Alexander. Říká se, že prý u Řeků je šlechtic,
Hektorův synovec, prý z trojské krve
a říkají mu Ajax.

Kressida. Nu, co s ním?

Alexander. Prý je to velmi zvláštní muž p e r s e a stojí sám.

Kressida. To dělají všichni muži, nejsou-li opilí nebo nemocní a nejsou-li bez nohou.

Alexander. Tento muž, slečno, si přisvojil mnohé zvláštnosti zvířat; je statečný jako lev,
neohrabaný jako medvěd, pomalý jako slon; muž, v němž příroda tak promísila nálady, že
jeho zdatnost zaniká v bláznovství a jeho bláznovství je okořeněno prozíravostí; nikdo
nemá nějakou ctnost, aby on jí nebyl aspoň potřísněn. Je melancholický bez příčiny a
raduje se z každého chloupku; do všeho strká klouby, až si je vykloubí, ale neví, co s nimi,
že jako zchromlý Briaraeus má mnoho rukou, ale žádnou k užítku, nebo jako osleplý Argus
má plno očí, ale nic nevidí.

Kressida. Ale jak může tento muž, který je mně k smíchu, Hektora dopálit?

Alexander. Prý se včera s Hektorem utkal v boji a porazil ho; a z lítosti a hanby nad tím
Hektor ještě pořád nejí a nespí.

Vstoupí Pandarus.

Kressida. Kdo jde?

Alexander. Váš strýc Pandarus, slečno.

Kressida. Hektor je skvělý muž.

Alexander. Aby ho ve světě pohledal, slečno.

Pandarus. Co je, co je?

Kressida. Dobrý den, strýčku Pandare.

Pandarus. Dobrý den, neteři Kressido. O čem jste mluvili? Dobrý den, Alexandre. Jak se
máš, neteřinko? Byla jsi v Iliu?

Kressida. Hned ráno, strýčku.

Pandarus. O čem jste mluvili, když jsem přišel? Byl Hektor ve zbrani a pryč, než přišlas na
Ilium? A co Helena, byla už vzhůru?

Kressida. Hektor byl už pryč; ale Helena ještě nevstala.

Pandarus. Tak, tak, Hektor si tedy přivstal.

Kressida. Teď jsme zrovna o tom povídali a taky, jak se zlobil.

Pandarus. A že se zlobil?

Kressida. No, tak se to tady povídá.

Pandarus. To je pravda. To byl. A já taky vím, proč. Ten jich ale složí dneska kol dokola, to
vám řeknu. A Troilus nezůstane daleko za ním. Ať si jen dají pozor na Troila, to bych jim
radil.

Kressida. Cože? Ten se taky zlobil?

Pandarus. Co, Troilus? Troilus je ten lepší z těch dvou.

Kressida. U Jova! To se nedá vůbec srovnat.

Pandarus. Co, Troilus a Hektor? Copak neprokoukneš mužskýho, jak se naň podíváš?

Kressida. Jistě; kdybych se naň dřív podívala, jistě bych ho prokoukla.

Pandarus. No, já říkám, Troilus je Troilus.

Kressida. Tak říkáte totéž, co říkám já; ale vím jistě, Hektor to není.

Pandarus. Ne. A Hektor zas není Troilus, aspoň po jistou mez.

Kressida. Pak žádnému z nich nekřivdíme, on je sám sebou.

Pandarus. Sám sebou? Oho, chudák Troilus! Chtěl bych, aby byl –

Kressida. Ale vždyť on je!

Pandarus. Že je? To bych šel radši pěšky do Indie a bos.

Kressida. Není to Hektor.

Pandarus. Sám sebou? Ne, není sám sebou! Chtěl bych, aby byl sám sebou! No, bohové žijí; čas ať nám vládne nebo ať padne! Tak je to, Troile, tak. Kdyby tak měla mé srdce v těle! Ne, Hektor není lepší muž než Troilus.

Kressida. Promiňte.

Pandarus. Je starší.

Kressida. Odpusťte, prosím.

Pandarus. Ten druhý se ti tam ještě nedostal. Mluvila bys jinak, kdyby se ti tam dostal.

Hektor ho rozumem nedohoní ani do podzimu.

Kressida. To nepotřebuje; má dost vlastního.

Pandarus. Ani vynikajícími vlastnostmi.

Kressida. Nevadí.

Pandarus. Ani krásou.

Kressida. Ani by mu neslušela; ta jeho stojí za víc.

Pandarus. Ty tomu nerozumíš, netinko. Helena nedávno se dušovala, že Troilus, co se týče jeho snědosti a on snědý je, to musím říci – ale tak docela zas ne –

Kressida. Tak co, je snědý nebo není?

Pandarus. Popravdě řečeno, snědý a ne zrovna snědý –

Kressida. Po pravdě řečeno, pravda a ne zrovna pravda –

Pandarus. Kladla jeho pleť nad Paridovu.

Kressida. Což o to, Paris má barvy až až.

Pandarus. To taky že má.

Kressida. Pak má Troilus barvy až moc; když jeho pleť klade nad pleť toho druhého, je jeho pleť vybarvenější než jeho; když jeden má dost barvy a druhý je vybarvenější, pak je to ohnivá chvála výtečné pleti. Pak by Helena svým zlatým jazykem mohla vynášet Troila pro jeho měděný nos.

Pandarus. Přisahám ti, že Helena ho více miluje než Parida.

Kressida. Protože je rozmarná Řekyně.

Pandarus. Nu, docela jistě ho miluje. Nedávno se s ním postavila do výklenku v okně; no, ty víš, že má tři nebo čtyři chloupky na bradě.

Kressida. Jistě, účetnické umění hostinského by stačilo, aby tyto jednotlivosti zaokrouhlilo v celek.

Pandarus. Je velmi mladý, ale tak asi až na tři libry zvedne zrovna tolik co Hektor.

Kressida. Tak mlád a už dovede leccos zvedat?

Pandarus. Abych ti dokázal, že Helena ho miluje – představ si, že přišla a položila mu svou bílou ruku na jeho rozpolcenou bradu –

Kressida. U božské Junony! Kdo mu ji rozpoltil?

Pandarus. Víš, že tam má důlek. Mám za to, že úsměv mu lépe sluší než komukoli z celé Frygie.

Kressida. Ano, směje se úchvatně.

Pandarus. No a ne?

Kressida. Ach ano! Jako mračna na podzim.

Pandarus. Ale jdi, jdi, pořád. Tak abych ti teda dokázal, že Helena je zamilována do Troila –

Kressida. Troilus se chopí toho důkazu, když to dokážeš.

Pandarus. Troilus? Ten se o ni nestará víc než já se starám o prázdné vajíčko.

Kressida. Máte-li prázdná vajíčka tak rád jako prázdné hlavy, pak vám asi též chutná kuře ve skořápce.

Pandarus. Musím se smát, když si vzpomenu, jak ho podržela na bradě; doopravdy, má neobyčejnou bílou ruku, to musím přiznat.

Kressida. A bez mučení.

Pandarus. A ona ti mu chtěla vyslédit bílý chloupek na bradě.

Kressida. Ubohá brada; mnohá bradavice je bohatší.

Pandarus. To ti ale bylo smíchu. Královna Hekuba se smála až jí oči přetékal slzami.

Kressida. Jak mlýnská kola.

Pandarus. A Cassandra se smála.

Kressida. Ale ona hořela mnohem mírněji pod štoudvemi svých očí; taky jí oči přetékal?

Pandarus. A Hektor se smál.

Kressida. A proč se vlastně tolik smáli?

Pandarus. No kvůli bílému chloupku, který Helena našla Troilovi na bradě.

Kressida. Kdyby to byl zelený chloupek, smála bych se také.

Pandarus. Nesmáli se ani tak tomu chloupku, jako jeho trefné odpovědi.

Kressida. A co odpověděl?

Pandarus. Ona řekla: „Máte ~~jedenapadesát~~ {dvaapadesát} chloupků na bradě a jeden z nich je bílý.“

Kressida. To byla její otázka?

Pandarus. Nu, to je jasné bez otázky. „~~Jedenapadesát~~ {Dvaapadesát} chloupků na bradě,“ řekl on, „a jeden je bílý; ten bílý chloupek je otec a ostatní jsou jeho synové.“ „U Jova,“ řekla ona, „který z těchto chloupků je Paris, můj manžel?“ „Ten rozvětvený“, řekl on, „vytrhněte jej a dejte mu jej!“ Tu propukl takový smích, že Helena byla celá červená a Paris celý vztekly, a všichni ostatní se tak smáli, že se to daleko rozléhalo.

Kressida. Tak už toho nechte ~~být~~! Už toho bylo dost!

Pandarus. No, netinko, včera jsem ti něco řekl; myslí na to.

Kressida. Také na to myslím.

Pandarus. Přísahám, že je to pravda. Ten se ti tolik napláče, jakoby se narodil v dubnu.

Kressida. A já vypučím z jeho slz, jako bych byla kopřiva v máji.

Troubí se k ústupu.

Pandarus. Poslouchejte! Jdou s pole! Máme tu počkat a kouknout se na ně, jak potáhnou kolem nás do Ilii? Netinko, počkáš? Udělej to, milá neti Kressido.

Kressida. Jak je vám libo.

Pandarus. Tady, tady, tady je výborné místo. Tady je budeme moc {i} krásně vidět. Všechny ti pojmenuji, až půjdou okolo; hlavně si všimni Troila.

Kressida. Nekřičte tak.

Aeneas přejde jevištěm.

Pandarus. To je Aeneas. Není to statečný muž? Mohu ti říci, je to jeden z květů Troje. Ale dávej pozor na Troila; hned tu bude.

Přejde Antenor.

Kressida. Kdo je to?

Pandarus. To je Antenor; má vždycky nabroušeno, ti říkám; je to dobrý bojovník; je to jedna z nejlepších hlav v Troji a osobně slušný člověk. – Kdypak přijde Troilus? Hned ti ukážu Troila; uvidíš, jak mi přikývne, až mě uvidí.

Kressida. Jistě vám přikývne?

Pandarus. To uvidíš.

Kressida. Když to udělá, bohatý z toho zbohatne.

Přejde Hektor.

Pandarus. To je Hektor; tak, tak, vidíš, to je správný chlapík! Jen si jdi, Hektore! To je výtečník, netinko! Výtečný Hektor! Hle, jak se rozhlíží; a to jeho držení! Není to báječný muž?

Kressida. Opravdu, báječný muž.

Pandarus. No a ne? Člověku srdce v těle poskočí! Hleď, kolik zásahů je na jeho přílbě! Hle, tam, vidíš a tam. S tím nejsou žerty; nekouká, kdo ji dostane, jak říkají; to jsou údery!

Kressida. Ty jsou od mečů?

Pandarus. Mečů? Všechno jedno, ten se nestará; i kdyby na něho přišel sám ďábel, je mu to jedno. Hrome, to člověka povzbudí!

Přejde Paris.

Tam jde Paris! Tam jde Paris! Pohleď tam, neti; není to překrásný muž? Že ne? A také statečný. Kdo to řekl, že se vrací raněný? Není zraněn! To bude mít Helena radost. A teď bych chtěl vidět Troila; hned uvidíš Troila.

Přejde Helenus.

Pandarus. To je Helenus. Divím se, kde vězí Troilus. Toto je Helenus. Snad ani dnes nevytáhl do pole. Toto je Helenus.

Kressida. Dovede Helenus bojovat, strýčku?

Pandarus. Helenus? Ne; no, bojuje tak prostředně. – Divím se, kde vězí Troilus. Poslyš, nekřičí lidi „Troilus?“ – Helenus je kněz.

Přejde Troilus.

Kressida. Co se to tu vleče za chudinku?

Pandarus. Tam? To je Deifobos. Ne, je to Troilus! To je muž, netinko! Hola! Výtečný Troile, kníže mezi rytíři!

Kressida. Ticho! Styďte se! Ticho!

Pandarus. Pozor, všimni si ho. Výtečný Troilus! Dobře si ho prohlédni, netinko, jak má zkrvavělý meč a helmici má víc naraženou než Hektor a jak se rozhlíží a jak si vykračuje! Ach, obdivuhodný mladíče; nepřekročil třiadvacítku! Jen si vykračuj, Troile, jen si vykračuj! Kdyby má dcera byla kráska nebo dcera bohyně, hned by si mohl vybrat. Obdivuhodný muž! Paris? Paris je hadr proti němu; vsaď se, kdyby Helena mohla měnit, ještě by na to přihodila oko.

Vojáci přejdou jevištěm.

Kressida. Tu je jich víc.

Pandarus. Osli, blázni, hňupi, plevy a otruby; plevy a otruby, břečka po hostině. Chtěl bych žít a zemřít před zrakem Troilovým. Už se tam nedívej, už se tam nedívej; orli jsou pryč; vrány a kavky; vrány a kavky. Chtěl bych být raději mužem jako Troilus než Agamemnonem a všemi Řeky dohromady.

Kressida. Mezi Řeky je Achilles, lepší muž než Troilus.

Pandarus. Achilles? Slouha, vrátný, skutečný velbloud.

Kressida. No no.

Pandarus. No no? Máš ty vůbec z toho pojem? Máš oči? Nedovedeš poznat muže? Copak není rod, krása, postava, výřečnost, mužnost, učenost, ušlechtilost, statečnost, mládí, štedrost a takových víc koření a sůl, které tvární muže?

Kressida. Ano, sekaninu z muže; tak být rozsekán na kousičky a upečen – že kousička muže nezbude.

Pandarus. Jaké ty jsi děvče? Člověk neví, v jakých pozicích líháš?

Kressida. Na zádech, abych si chránila tělo; na svém vtipu, abych chránila své úskoky; na své mlčenlivosti, abych chránila svou počestnost; na své masce, abych chránila svou krásu; na vás, abych chránila to všechno; na všech těch pozicích líhám na svou tisícovou ochranu.

Pandarus. Prozrad' mi některou ze svých ochran.

Kressida. Chráním se jí před vámi a to je má největší ochrana; nemohu-li se chránit proti tomu, co může uhodit, mohu se chránit proti vašim řečem o tom, jak se mi stala ta úhona; nebo by to nabylo na objemu, že by se to nedalo ukrýt a bylo by po ochraně.

Pandarus. Panečku, ty ses vydařila!

Vstoupí Troilův Hoch.

Hoch. Pane, můj velitel by rád s vámi ihned mluvil.

Pandarus. Kde?

Hoch. Ve vašem domě; odkládá tam zbroj.

Pandarus. Milý hochu, řekni, že přijdu.

Odejde Hoch.

Bojím se, že je zraněn. – Sbohem, milá netinko.

Kressida. Sbohem, strýčku.

Pandarus. Hned tu budu nazpět, neteřinko.

Kressida. A doneste mi –

Pandarus. Rozumím, dárek od Troila.

Kressida. U toho dárku, jste mi to pěkný kuplíř!

Odejde Pandarus.

Slova a sliby, dary, slzy, lásku
mi nabízí a všechno dává v sázku;
však tisíckrát mi Troilus dražší byl
než Pandar v zrcadle ho vychválil.
Přec vyčkám. Ženy andělé jsou v snění,
získány, nic; vždyť radost je jen v chtění;
o lásce dívka neví nic, když neví,
že muži v toužení se dražší jeví;
toho si vědoma je každá paní,
že lásku osladí jen dobývání.
A proto slyšte lásky naučení –
jen v touze láska je, ne v ukojení.
Ať láska srdce trýzní sebevíc –
mé oko z toho neprozradí nic!

Odejde.

I/3

Řecký tábor. Před Agamemnonovým stanem.

Vystoupí Agamemnon, Nestor, Odysseus, Menelaos a jiní.

Agamemnon. Knižata,

jaký žal žloutenkou vám zbarvil tváře?
Rozsáhlý záměr, jenž již od začátku
naději vzbudil okolního světa,
ztrácí na důraznosti. Chabost, nezdar
klíčí již v žilách nejvýš vzpjatých činů;
jak suky, bujností št'av přebujelé,
nakazí zdravou jedli, uchylují
zkřivené kmeny od přímého růstu.
Nic na tom, princí, není nového,
že navzdor předpokladům trojské hradby
po sedmiletém obléhání stojí?
Vždyť každý dřívější boj, o němž někdy
jsme četli, narážel na protivenství
a kruté zkoušky, vzdálené od cíle
a nehmotných těch myšlenkových představ,
do nichž se měly vtělit. Pročpak, princí,
jste zaraženi nad svým ztroskotáním,
to zvete hanbou, co však není než
zdlouhavá zkouška velikého Jova,
by přesvědčil se o stálosti lidí?
Vždyť v přízni Štěstěny se nerozezná

vždy ryzí kov, kdo statečný, kdo sketa,
moudrý a blázen, umělec a tupec,
silný a slabý – všichni jsou si blízcí;
však ve vichru a zuřivosti bouře
odlišnost širokou a mocnou metlou
vše rozmetá a lehké odstraní;
však co má váhu, obsah, samo sebou
bohato ctností leží nesmíšeno.

Nestor. V povinné úctě před tvým božským sídlem,

ó, Agamemnone, nechť doplní
Nestor tvá slova. V zmatcích osudů
je pravá zkouška mužů. V klidném moři
jak mnohý titěrný člun může plout
po jeho klidné hrudi, jak si troufá
i mezi mnohem mohutnější lodí?
Když lotr Boreas však rozzuří
vznešenou Thetis, hle, jak mocná loď
brázdí si cestu pohořími vln,
jak Perseův kůň skáče mezi dvojím
tím vlhkým živlem; kde je drzá loďka,
jež slabým bokem troufala si měřit
se s velikány? Prchla do přístavu
nebo ji spolkl Neptun! Právě tak
zdánlivá ctnost a pravá ctnost se jeví
v úderech Štěstěny; když skvěle září,
pak stádo utrýzní spíš pouhý ovád
než tygr; když však všeničivá bouře
ohýbá kolena i vzpurným dubům
a muška skrývá se, pak i ten odvážlivec
podnícen vztekem, naplní se vztekem
a zanotuje tutéž píseň proti
zuřící Štěstěně.

Odysseus. Ó, Agamemnone,

naš veliteli, morku, nerve Řeků,
srdce nás všech, ty duše, vůdčí duchu,
k němuž se naděje a myslí všech
povznášejí, slyš, co dí Odysseus.
Krom potlesku a souhlasu, jež vzdávám
(*k Agamemnonovi*) tobě, ty mocný hodností a silou,
(*k Nestorovi*) tobě, jenž ctihodný jsi délkou věku,
za vaše řeči, které tolik platí,
že Agamemnon rukou Řeků měl by
se zaskvíť v kovu; rovněž tvoje řeč,
důstojný, stříbrem vzkvetlý Nestore,
měla by vzdušným poutem – silnějším
než osa vesmíru – sluch Řeků spoutat
tvým moudrým jazykem – nuž dovolte,
mocný a moudrý – slyšet Odyssea.

Agamemnon. Mluv, kníže z Ithaky; vždyť tak je jisté,
že ničemné a bezobsažné slovo

nevyjde z úst tvých, jako čekáme,
když mrzký Thersites svůj psí hlas zvedne,
že uslyšíme hudbu, vtip a věštbu.

Odysseus. Ta vznosná Troja byla by už padla
a Hektorův meč by byl bez pána,
nebýt zde těchto příčin:

Pořadí hodností je zanedbáno;
hle, kolik řeckých stanů na rovině
prázdnou zde stojí, tolik prázdných stran.
Když velitel se nepodobá úlu,
do něhož všechny složky snáší kořist,
kolik je medu? Když se hodnost smísí,
pod maskou nehodný se též zdá krásný.
Též nebe s planetami a jich středem
drží se řádu, přednosti a místa,
poměru, vztahu, směru, doby, dráhy,
pořadí, zvyku v přikázaném sledu;
jen proto trůní majestátní slunce,
co hlavní planeta a dohlíží
na ostatní; a léčivým svým zrakem
kárá zlé sklony zlomyslných planet
a soudí, jako z pověření krále,
dobré a zlé. Však když se planety
vyšinou ze svých věkověčných drah,
co je to za mor, rozvrat, jaká vzpoura!
Zuřivé moře, třesoucí se země,
řádicí větry, chladna, změny, hrůzy
rozvrací, boří, kácí, rozrušují
soudržnost, sjednocený řád všech států
úplně z pout! Ó, když se zruší řád,
ten žebřík všech nejvyšších hodností,
churaví odvaha. Jak mohou cechy,
pořadí škol i městská bratrstva,
pokojný obchod protilehlých břehů
a prvorozenství a rodné právo,
výsady věku, trůnu, žezla, věnců
se udržovat nežli právem řádu?
Svrhněte řády, rozrušte tu strunu,
jak vše se rozladí! Jak každá věc
se zvrátí v odpor; upoutaná vodstva
zvednou svá ňadra výše nežli břehy
a v bahno změni celou pevnou zemi;
zvůle se stane pánem slabosti,
hrubý syn otce k smrti utluče;
moc bude právem; či spíš právo, křivda –
jichž věčné spory spravedlnost soudí –
ztratí svá jména jako spravedlnost.
Pak všechno soustředí se v pouhou sílu,
síla ve zvůli {síla}, zvůle v hltavost
a hltavost, jak vlk, jenž všude slídí,

dvojnásob mocný násilím a zvůli,
celý svět učiní si kořistí
a nakonec se stráví sám. Ó, vládče,
a tento chaos, když se zvrátí řád,
nastoupí po té pohromě;
a toto rozrušení řádu vede
nás nazpět, ač přec chceme vzhůru kráčet.
Pak velitel je proto nenáviděn
tím, kdo je pod ním; a ten zase dalším;
další zas nižším; takto každý pohyb
již od prvního kroku namířený
oproti vyšším, zraje v nenávistnou
a bezkrevnou a bledou řevnivost;
jen touto chorobou se Troja drží,
ne svými svaly! Abych skončil píseň,
nedrží Troju moc, leč naše tíseň!

Nestor. Jak moudře Odysseus vyložil,
na jakou nemoc stůně naše síla.

Agamemnon. Když poznals naši nemoc, Odyssee,
jaký je lék?

Odysseus. Veliký Achilles – jenž pokládán
je za sílu a pěst našeho vojska –
naplněn po uši svou věhlasností,
zhýčká svou slávou, leží ve stanu,
směje se našim snahám. Patroklos
na líném loži po celičkový den
spolu s ním ~~v pusté žerty propuká~~ {propuká jen v pusté žerty}
a ve směšných a pošetilých scénách –
což pomlouvač ten nápodobou zve –
nás zpodobňuje; někdy, velký králi,
též otírá se o tvůj majestát;
jak nabubřelý herec, jehož rozum
je v kolenou a jenž se cítí šťasten,
když slyší rozmlouvat a znít jen dřevo
lešení se svou vykročenou nohou –
tak ubohým a přemrštěným gestem
líčí tvou velikost; a promluví-li,
zní to jak puklý zvon; ty nesmysly,
srovnány s tím, jak řádí řvoucí Tyfon,
snad by ho předčily. A těmto tlachům
na loži rozvalený Achilles
hlučně se směje, tleská jim a křičí:
„Výborně! To je celý Agamemnon!
Teď zahraj Nestora! Uhlad' si bradu,
jak on, když k projevu se někdy chystá.“
Je si to podobné, jak rovnoběžky
se sblížují, jak Vulkán svojí ženě,
však dobrý Achill křičí: „Výborně!
Tot' celý Nestor! ~~Hraj~~ {hrej} ho, Patrokle,
jak ~~zbrojí~~ se za noci {se zbrojí} při poplachu!“

A vskutku, vetchý, chátrající věk
musí být předmět smíchu; kašle, plivá,
bezmocně šmátrá po krku, kde hledá
a zapíná si nýty. Nad tím zmirá
pan Důležitý, řve: „Dost, Patrokle,
neb dej mi žebra z oceli; sic prasknou
nad touto podívanou!“ Tak těm dvěma
veškeré naše schopnosti a dary,
vlohy a tváře, zvláštní, všeobecné,
milosti, činy, plány, rozkazy,
výpady, výzvy k boji, řeči míru,
úspěchy, ztráty, to, co je či není
slouží jen k zábavě a přehánění.

Nestor. A špatným příkladem těch dvou, ač tito,
jak Odysseus dí, jsou pokládáni
za původce, jsou mnozí nakaženi.

Ajax se nafoukl; a nosí hlavu
tak vysoko a zpupně jak sám velký
Achilles; jak on ve stanu se drží;
pořádá hostiny a spílá našim zbraním,
drzý jak věštírna; a Thersita,
chlapa, jenž razí pomluvy jak mince,
štve snižovat nás přirovnáním k blátu:
oslabit, znehodnocovat náš záměr,
ač ze všech stran mu hrozí nebezpečí.

Odysseus. Zvou naši obezřelost zbabělstvím,
z válečné rady vymycují moudrost;
smějí se předvídaní, cení činy
jen pouhých rukou; tiché přemítání,
jež zkoumá, kolik ruk má udeřit,
když čas to žádá, zvidá pomocí
výzkumných částí sílu nepřítele –
to všechno pro ně nemá cenu prstu.
Prý je to paskvil války, písáření
a válení; beran, jenž kácí hradby,
pro údernost a pádnost svého rázu
je cennější než kdo jej vytvořil;
anebo nežli ti, kdo důmyslem
a důvtipem jej řídí při práci.

Nestor. Když tomu tak, kuň Achillův víc váží,
než mnoho synů Thetidy.

Polnice.

Agamemnon. Polnice? Pohled', Menelae!

Vstoupí Aeneas.

Menelaos. Trojan.

Agamemnon. Co chceš před naším stanem?

Aeneas. Prosím,

je to stan velikého Agamemnona?

Agamemnon. Ano.

Aeneas. Smí někdo, kdo je hlasatel a kníže,
předstoupit před sluch krále s poselstvím?

Agamemnon. Víc chráněn jsi než Achillovou paží
před hlavami všech Řeků, kteří svorně
zvou hlavou, vůdcem Agamemnona.

Aeneas. Bezpečná jistota. – Avšak jak může
cizinec mezi královskými zraky
poznat ho mezi smrtelníky?

Agamemnon. Jak?

Aeneas. Prosím, bych mohl úctu probudit,
rozkázat tvářím, by se uzarděly
tak skromně, jako chladná jitřenka
se ohlíží po mladém Foebovi {se ohlíží}.
Kde je ten bůh, jenž vládne nad muži?
Kdo je ten velký, mocný Agamemnon?

Agamemnon. Ten Trojan si z nás tropí smích, či jsou
Trojané přezdvořilí lichotníci.

Aeneas. Dvořané beze zbraně slušní, vlídní
jak sami andělé; tak slují v míru;
ve válce znají však jen žluč a zbraň,
udatné údy, věrné meče; srdce
pevné, jak Zeus dá. Klid, Aenee!
Mlč, Trojane! Prsty si zamkni ústa!
Udatnost v chvále nemá zastání,
kdo sám se chválí, chválu zahání;
když poražený nepřítel nás chválí,
tu chvála vzlétá, duši v slávu halí!

Agamemnon. Trojanský rytíři, jste Aeneas?

Aeneas. To, Řeku, jsem.

Agamemnon. A jaký je váš úkol?

Aeneas. To, pane, je jen pro Agamemnona.

Agamemnon. Nic nechce tajně slyšet, co jde z Troje.

Aeneas. Z Troje sem nejdu, abych mu to šeptal;
však polnicemi zahřímám mu v sluch,
bych povzbudil mu smysly; teprv potom
chci mluvit.

Agamemnon. Svobodně mluv jako vítr.
Teď Agamemnon nechystá se k spánku;
a poznáš, Trojane, že plně bdí;
sám ti to říká.

Aeneas. Zazni polnice
kovovým hlasem do těch líných stanů;
nechť každý statečný Řek zví, co Troja
v srdci svém smýšlí a hlasitě říká.

Polnice.

Ó velký Agamemnone, v zdech trojských
dlí kníže Hektor, z rodu Priamova,
jenž v tomto tupém, dlouhém příměří
již zrezivěl; kázal, bych s polnicí
zde prohlásil: „Králové, princí, páni,

je někdo mezi statečnými Řeky,
kdo čest svou staví nad své pohodlí,
kdo slávu cení víc než záhubu,
kdo zná svou hodnotu a nezná strach,
kdo miluje svou paní víc než slovy,
jež všeptává jí věrným slibem do rtů,
troufá si dobýt její krásu jinak
než její zbraní – toho vyzývám.“
V dohledu Trojanů a Řeků Hektor
to dokáže, neb zkusí to, seč jest.
Má moudrou ženu, věrnou, krásnější
než který Řek kdy sevřel ve svých pažích;
povolá zítra polnicí tam mezi
vašimi stany a trojanskou hradbou
k souboji Řeka, věrného ♣ své lásce.
Když někdo přijde, Hektor vzdá mu čest;
když ne, pak řekne v Troji, až se vrátí,
že cikánky jsou Řekyně, ne hodné
úlomku jeho kopí. Tolik řekl.

Agamemnon. To rozhlásit dám všem, kdož milují;
když nikdo z nich tak nesmýšlí v své duši,
doma je necháme; jsme vojáci
a voják, ten jen vojákem se zdá,
jenž lásku neznal, nezná, nepozná!
Kdo lásku bude mít, či měl, či má,
utká se s Hektorem; sic půjdu já!

Nestor. Řekni mu od Nestora, jenž byl mužem,
když Hektorův děd děckem; teď je starý;
není-li v řeckém táboře však muž
dost vznešený a s jiskrou ohně v hrudi,
aby stál za svou dámu, řekni mu:
stříbrnou bradu skryji v zlatou zbroj
a vetché svaly sevrů brněním;
utkav se s ním, mu řeknu, že má paní
krásnější byla nežli jeho bába,
cudnější nade vše. Že jeho mládí –
pro pravdu – tři kapky mé krve zhladí!

Aeneas. Dej nebe, aby bylo dosti mladých!

Odysseus. Amen.

Agamemnon. Podejte ruku, ctěný Aenee;
do svého stanu zavedu vás, pane.
O čem teď Achillovi zprávu dám,
od stanu k stanu každý Řek zví sám;
než odejdete, hody přichystáme,
co vlídný nepřítel vás uvítáme.

Odejdou všichni kromě Nestora a Odyssea.

Odysseus. Nestore!

Nestor. Co praví Odysseus?

Odysseus. V mozku mi vzniká nová myšlenka;
buďte mým časem, jenž jí dá i tvar.

Nestor. Co je to?

Odysseus. Toto. I tupý klín
rozštípne tvrdý pařez; sémě pýchy,
jež uzrálo již v zvrhlém Achillovi,
musí se pokosit, sic rozeseto
rozšíří ve svém vzrůstu stejné zlo,
které nás všechny zničí.

Nestor. Ale jak?

Odysseus. Výzva, již chrabrý Hektor přednesl,
ač byla vyslovena všeobecně,
týká se v první řadě Achilla.

Nestor. Zřejmý je úmysl, jak předměty,
jichž velikost se skládá z drobných částí;
když se to rozhlásí, pak není pochyb,
že Achilles, ač mozek má tak prázdný
jak břehy libyjské – a Apollo ví,
je suchý dost – to rychle pochopí,
ba, příliš rychle, že Hektorův záměr
se týká jeho.

Odysseus. Myslíte, že Achilles výzvu přijme?

Nestor. Nu, to je jisté; koho pokládáte
za schopna získat slávu nad Hektorem
než Achilla? Ač jde o pouhou hru,
přec mnoho záleží na zkoušce sil.
Nechť Trojským největší náš věhlas chutná
co nejcitlivěji; vždyť, Odyssee,
vítězství naše bude na vahách
v divokém tomto boji; neboť úspěch
i jednotlivce bude ukázkou
jak zla tak dobra v boji povšechném;
z těch obsahů, jež drobným písmem psány
vytvoří svazky, bude patrna
jak v dětském tvaru hmota nesmírná
věcí, jež přijdou. Soudí se, kdo utká
se s Hektorem, že vzešel z naší volby;
a volba, společný čin našich myslí,
zhodnotí výběr, jakoby byl svařen
z nás všech ten muž, jak nutný výtažek
všech našich ctností; a když tento selže,
ten druhý vítěz kolik získá srdcí,
jež zocelí svou sebedůvěru!
Tím posílen má údy za zbraně,
ne méně účinné než meč a luk,
vedené těmi údy.

Odysseus. Promiňte,
proto se nesmí s Achillem bít Hektor.
Nejhorší zboží ukažme, jak kupci,
zkusme, že snad se prodá; a když ne,
pak skvělost lepšího jen vynikne,
když předcházelo horší. Nedovolte,

aby se bil kdy Hektor s Achillem;
sic naše čest i naše pohana
budou mít po dvou divných průvodčích.

Nestor. A jakých? Nevidím je starým zrakem.

Odysseus. Slávu, co získá Achil nad Hektorem
sdíleli bychom nebýt jeho pýchy;
on však již teď je příliš domýšlivý;
v africkém slunci lépe je se pražit,
než v pohrdavé pýše jeho zraků,
když nad Hektorem zvítězí. Když padne,
dáme všanc nejlepší svou naději,
ve ztrátě reka. Ne, však losujme
a zaříd'me, aby hloupý Ajax táhl
los proti Hektorovi; mezi sebou
ho prohláše za nejlepšího muže,
jenž lekci dá velkému Myrmidonu,
zvyklému na potlesk; tím srazí mu
chochol, jenž plane víc než modrá Iris.
Když hloupý, prázdný Ajax z toho vyjde,
pak zahrňme ho chválou; jestli padne,
pak dále udržujme mínění,
že máme lepší muže. Ať je jak chce,
ten záměr lstivě našim přáním hová –
nechť Ajax škube péra Achillovi!

Nestor. Již chápu tvoji radu, Odyssee;
a pokusím se, ať ji ochutná
též Agamemnon; pojd'me rychle k němu.
Nechť pes psa zkrátí; v pýše jejich síla;
ať o ni rvou se, jak by kost to byla!
Odejdou.

DRUHÉ DĚJSTVÍ

Výstup 1

Jiná část řeckého tábora. Vystoupí Ajax a Thersites.

Ajax. Thersite!

Thersites. Agamemnon – co kdyby tak měl boule a měl jich moc a všude a vůbec?

Ajax. Thersite!

Thersites. A kdyby mu z těch boulí teklo? Neutekl by potom i pan generál? A kdyby mu na nich popraskala kůže?

Ajax. Pse!

Thersites. Pak by z něho aspoň něco vyteklo, jinak nevidím nic.

Ajax. Ty vlčí zmetku, neslyšíš? Tak to aspoň pocítíš!

Bije ho.

Thersites. Řecký mor na tebe, ty zparchantělý princí s hovězím vtípem.

Ajax. Mluv, ty zkyslý kvásku, mluv; vytešu z tebe pěknou figuru.

Thersites. To bych tě spíš dohnal k vtípu a zbožnosti; myslím, že tvůj kůň by spíš zařehtal oraci než ty bys odříkal modlitbu bez partesů. Mlátit, to dovedeš, vid', to dovedeš?

Ozhřivku na tvé koňské manýry!

Ajax. Ty muchomůrko, pověz mi, co provolávali.

Thersites. Myslíš, že nemám cit, že mě mlátíš?

Ajax. Co provolávali?

Thersites. Byls asi provolán za blázna.

Ajax. Dej si pozor, dikobraze, dej si pozor; svrbí mě prsty.

Thersites. Chtěl bych, abys měl svrbění od hlavy k patě a já tě měl podrbat; udělal bych z tebe nejhnusnějšího prašivce v Řecku. Když se pustíš do svých výpadů, mlátíš stejně bídně jako jiný.

Ajax. Povídám, co provolávali?

Thersites. Pořád brbleš a vrčíš na Achilla; jsi plný závisti na jeho velikost, jako Cerberus na krásu Proserpiny; ano, proto na něho štěkáš.

Ajax. Paní Thersitová!

Thersites. Toho bys měl mlátit.

Ajax. Ty hnětyňko!

Thersites. Ten by tě pěstí roztlouk na cimpr campr jak námořník suchar.

Ajax. Ty čubčí synu!

Bije ho.

Thersites. Dobře mi tak.

Ajax. Ty verpánku pro čarodějnici.

Thersites. Jen bij, jen bij, ty tupohlavče! Nemáš víc mozku v palici než já v lokti; mladý mezek by tě mohl učit, všivácký hrdino, osle. Poslali tě sem, abys mlátil Trojany, ale mezi lidmi s trochou vtipu jsi prodán a zrazen jako barbarský otrok. Chceš-li mě zase bít, začnu s tvou patou a coul za coulem ti řeknu, co jsi, ty trupe bez vnitřností.

Ajax. Ty pse!

Thersites. Ty všiváku!

Ajax. Ty feno!

Bije ho.

Thersites. Ty Martův tupče! Jen dál! Jen dál, velbloude! Jen dál!

Vstoupí Achilles a Patroklos.

Achilles. Co je tu, Ajaxe; co děláte?

Co, Thersite? {O} co se jedná, muži?

Thersites. Vidíte ho tam, ano?

Achilles. Vidím; co má být?

Thersites. Podívejte se na něho.

Achilles. Dívám se; a co má být?

Thersites. Pozorujte ho dobře.

Achilles. Dobrá, to dělám.

Thersites. A přece se dobře nedíváte; ať ho máte za kohokoli, je to Ajax.

Achilles. Přece ho znám, blázne.

Thersites. Ale ten blázen sám sebe nezná.

Ajax. Proto tě mlátím.

Thersites. Hohoho, jakými troškami vtipu se ohání! Jeho vytáčky mají takhle dlouhé uši.

Pohnul jsem mu mozkiem víc než on mě zmlátil kosti; devět vr[a]bců je za halěr a za jeho pia mater bych nedal devítinu vrabce. O tomhle panáčku Ajaxovi, co má vtíp v břicho a střeva v hlavě, chtěl bych vám, Achille, něco říct.

Achilles. A co?

Thersites. Jářku, tenhle Ajax –

Ajax se chystá ho bít.

Achilles. Ne, dobrý Ajaxe.

Achilles se do toho vloží.

Thersites. – nemá tolik rozumu –

Achilles. Ne, ne, musím vás zadržet.

Thersites. – co by zacpal ouško jehly Heleniny, pro kterou přišel sem bojovat.

Achilles. Ticho, blázne!

Thersites. Já bych chtěl klid a mír, ale ten blázen nechce; ten tuhle, no ten, koukejte, tenhle!

Ajax. Ty zatracený pse, já ti –

Achilles. Vsadíš svůj vtip za bláznův?

Thersites. Ručím za to, že ne; protože bláznův rozum by ho zahanbil.

Patroklos. Dej si říci, Thersite.

Achilles. O co se vlastně hádáte?

Ajax. Kázal jsem tomu hanebnému sýčku, aby mě poučil o znění proklamace a on se do mě pustil.

Thersites. Nejsem tvůj sluha.

Ajax. Jak to, jak to?

Thersites. Sloužím tady dobrovolně.

Achilles. Tvoje poslední služba byla nucená a nebyla dobrovolná; nikdo se nenechá dobrovolně mlátit; Ajax jednal dobrovolně a ty jsi mu sloužil z donucení.

Thersites. Tak to je? Větší díl tvého vtipu je ve tvých svalech, jinak jsou zde samí lháři. Hektor učiní dobrý lov, vyrazí-li jednomu z vás mozek; zrovna tak by mohl rozdrtit ztuchlý ořech bez jádra.

Achilles. Začínáš si také se mnou, Thersite?

Thersites. Tu je Odysseus a starý Nestor – jimž vtip již zplesnivěl než vašemu dědovi narostly nehty na prstech – ti vás zapřáhnou jako pár volů, abyste přeorali válku.

Achilles. Co? Co?

Thersites. Na mou věru; hot Achille, čehý Ajaxi –

Ajax. Uříznu ti jazyk.

Thersites. To nevádí; pak toho řeknu zrovna tolik co ty.

Patroklos. Dost řečí, Thersite; ticho!

Thersites. Musím být potichu, když mně to nařídí Achillův psíček, no ne?

Achilles. To bylo na tebe, Patrokle.

Thersites. Chci vás spíš vidět viset jako onuče než kdy vejít do vašich stanů; půjdu tam, kde mají všech pět pohromadě a opustím tu smečku bláznů!

Odejde.

Patroklos. Na {ne}shledanou!

Achilles. Páni, je prohlášeno v táboře:

Hektor v pět hodin zítra ráno vyzve
kdes mezi naším táborem a Trojou
polnicí některého rytíře,
který má chuť se utkat; proč a zač
to nevím; jsou to tlachy. Buďte zdraví.

Ajax. Nu, buďte zdraví. Kdo se postaví?

Achilles. Nevím; prý má se losovat; sic jinak
poznal by svého soka.

Ajax. Myslíte sebe? – Musím zvědět víc.

Odejdou.

II/2

Troja. Sín v Priamově paláci.

Vystoupí Priamus, Hektor, Troilus, Paris a Helenus.

Priam. Když tolik hodin, životů a řečí
se zmařilo, dí znova řecký Nestor:
„Vydejte Helenu a všechny škody –

a čest a ztráta času, práce, náklad,
přátelé, rány a co drahého
zuřivě spolkla všeničivá válka –
se napraví“; co říkáš, Hektore?

Hektor. Ač nikdo nemá z Řeků menší strach
než já, pokud se to mne přímo týká,
přec, přísný Priame,
nebylo dámy jemnějšího nitra,
více než houba náchylné vsát strach,
víc schopné vzkřiknout: „Ach, co z toho bude?“,
než Hektor. Bezpečnost zraňuje mír,
bezpečnost jistá; vhodná pochybnost
je maják moudrých, pátradlo, jímž zkoumá
se kořen zla. Nuž, ať jde Helena!
Co pro tu věc jsme ponejprv meč zvedli,
nám každý desátý muž z tisíců
desetin jako Helena byl drahý;
když ztratili jsme tolik desetin
pro cizí věc, jež nevážila pro nás,
i kdyby byla naše, desetinu,
jakýpak důvod zabraňuje nám,
bychom ji vydali?

Troilus. Ó, styď se, bratře.
Chceš měřit čest a hodnost krále, které
tak velké jsou, jak důstojný náš otec,
hodnotou mrzkých mincí? Počítadlem
přeměřit to, co nelze přeměřit?
A nekonečný prostor obepnout
palci a píděmi, tak ničemnými
jak strach a důvody? Ach, jaká hanba!

Helenus. Jaký div, když tak ostře stíháš rozum,
že sám jsi bez něho. Což má náš otec
nést těžké břímě války bez rozumu,
když ty, jak znát z tvých slov, ho nemáš sám?

Troilus. Pro sny a spánek mluvíš, bratře kněže
a rukavice rozumy si cpeš.

Tu jsou tvé rozumy:
Ty víš, že nepřítel ti hrozí zlem;
víš, tasený meč {že} je nebezpečný;
a rozum prchá před vším, co nám hrozí.
Nu, jaký div, že Helenus, když vidí
Řeky a jejich meč, si připíná
rozumu křídla na paty a prchá,
jak pokáraný Merkur před Jovem
či bludná hvězda? Podle rozumu
zavřeme brány, spěme; čest a mužnost,
nacpány rozumem, až ztuční, mají
zaječí srdce; rozum, váhání
vybělí játra, smělost zahání.

Hektor. Nestojí za to, bratře, co nás stojí
ji mít.

Troilus. Cenné je, čeho vážíme si.

Hektor. Nic není cenné z vůle jednotlivce;
vše nabývá své hodnoty a ceny
stejně svou vlastní drahocenností
jak chválením. Toť zbrklé modlářství
uctívat obřad více nežli boha;
a vůle bloudí, když se přiklání
tam, kam ji pouze její smysly vábí
bez představy o ceně vábení.

Troilus. Dnes ožením se s ženou a má volba
je způsobena mojí vlastní vůlí;
mou vůli roznítíl mi zrak a sluch,
dva bdělí plavci v nebezpečných březích
vůle a soudnosti. Jak zapudit,
když přesytím se volby své, tu ženu,
již jsem si vybral? Není úniku
a váhání, když jedná se mi o čest!
Přec nevrátíme kupci hedvábí,
když jsme je zničili; a zbylé jídlo
přec neodhazujeme na smetiště,
jen že jsme syti: bylo schváleno,
že Paris má se Řekům nějak pomstít;
dech vaší chvály nadouval mu plachty,
moře a vítr – staří soci – k službám
mu smířili se; dosáh přístavu;
za starou tetu, Řeky zajatou
jal řeckou královnu, jež jarým mládím
zastíní Apolla a zatmí jitro.
Proč zajata? Vždyť Řeci jali tetu!
Je hodna zajetí? Ó, vždyť je perla,
jež hodnotou svou hnala tisíc lodí
a z králů nadělala obchodníků.
Když uznáte, že Paris jednal moudře –
to musíte, vždyť každý řval: „Ať jde!“,
když přiznáte, že přived skvělou kořist –
to musíte, vždyť tleskali jste všichni
a volali jste: „Přeskvělá!“ Proč nyní
maříte výsledek svých vlastních porad,
činite to, co nečinil sám Osud,
když snižujete, co jste ocenili
výš nežli zem a moře? Nízká krádež,
když strach je podržet, co nakradeno!
Ten zloděj nehoden svých úchvatů,
jež domovině byly odcizeny,
jenž strach má chránit je ve vlastní zemi!

Kassandra (*uvnitř*). Trojané, plačte!

Priam. Jaký hluk, kdo volá?

Troilus. Šílená sestra! Zním ji po hlase!

Kassandra (*uvnitř*). Trojané, plačte!

Hektor. Je to Kassandra!
Vstoupí Kassandra, zuřící.

Kassandra. Trojané, plačte! Deset tisíc očí
mi dejte, v slzách prorockých je ztopím!

Hektor. Utiš se, sestro, utiš se!

Kassandra. Panny a hoši, muži, větší starci
a nemluvnata, neschopná než pláče,
připojte se k mým vzlykům! Splat'te předem
polovic žalu, jenž nás očekává.
Trojané, plačte, zvykejte zrak slzám,
zle s Trojou, padlo krásné Ilium:
naš bratr Paris bude naším žhářem!
Trojané, křičte o Heleně, hoři;
 pryč s Helenou, sic Ilium nám shoří!
Odejde.

Hektor. Nu, mladý Troile, neprobouzí v tobě
vznešené tóny sestry prorokyně
výčitky svědomí? Zda je tvá krev
tak šílená, že zásah rozumu
či strach ze zlého výsledku zlé věci
ji neumírní?

Troilus. Bratře Hektore,
nesmíme myslet si, že každá věc
se utváří jen podle výsledku;
nesmíme pozbýt v mysli odvahy,
že Kassandra nám šílí; zcestný výbuch
nechť neodradí nás od dobré věci,
pro niž jsme všichni ctí se zavázali
jako nám drahou. Já sám nejsem dotčen
tím víc než všichni Priamovi syni;
Zeus braň nám, co bránilo by duchům
nejslabším jíti do boje a v boji
setrvat.

Paris. Jinak by usvědčil svět z nevážnosti
všechny mé podniky a vaše rady;
avšak při bozích, úplný váš souhlas
okřídлил přání mé a odstranil
veškerý strach při podniku tak smělém;
co zmůže zde má osamělá zbraň?
Což stačí chrabrost jediného muže
čelit těch úderu a nepřátelství,
jež podráždil ten spor? Však přísahám,
i kdybych {kdyby} sám měl nést ty nesnáze
a stejnou sílu měl, co vůle má,
Paris by nikdy čin svůj neodvolal
a v pomstě neustal!

Priam. Ty, Paride,
mluvíš jak omámený sladkou slastí;

jsi samý med, však žluč se ti tam hrouží;
taková chrabrost chvály nezaslouží.

Paris. Nechci jen sám být účasten na slasti,
již krása taková nám přináší,
chtěl bych tu výtku skvělé loupeže
tím smazat, že ji čestně podržím.
Jaká to zrada jaté královny,
znectění vaší vzpjaté cti, má hanba,
jejího vlastnictví se nyní vzdát
pod hrubým nátlakem? Bylo by možné,
že smýšlení tak ničemné by našlo
si vstup do vašich ušlechtilých srdcí?
I nejnižší duch v našem vojsku troufá
si s odhodlaným srdcem tasit meč
k obraně Heleny; a nikdo z vyšších
necení život víc, víc zhrdá smrtí,
když jde {nám} o Helenu; a proto pravím,
bojujme v ušlechtilém zanícení
pro tu, již v světě rovného nic není.

Hektor. Paride, Troile, mluvili jste správně
o příčinách a našich dnešních sporech,
avšak jen povrchně; jak mladíci,
jež Aristoteles vždy považoval
za neschopné o mravních věcech bádát.
Ty vaše důvody víc nabádají
k horlivé vášni nerozvážné krve,
než aby volně rozsoudily právo
od bezpráví; vždyť rozkošnictví, pomsta
jsou hlušší nežli uši zmije k hlasu
správného soudu. Příroda přec žádá,
by dluh se vrátil majiteli; nuže,
kdo platnější má právo v celém lidstvu
než manžel na svou ženu? Když ten zákon
přírody porušen je rozvášněním
a velcí duchové jsou shovívaví
k bezuzdným choutkám a jim vyhovují,
přec v každém řádném národě je zákon,
bránící těmto výstřelkům, jež vedou
vždy k neposlušnosti a svévoli.
Když Helena je žena krále Sparty,
a, jak je známo, je, pak mravní zákon
přírodní, národní, nás vyzývá,
aby se vrátila; když setrváme
na křivdě, křivdu nezmenšíme, avšak
tím víc ji utvrdíme, Hektor soudí
~~takto dle práva~~ {tak podle práva}; avšak nicméně
horliví bratři, s vámi souhlasím,
když Helenu si chcete ponechat;
neboť ten spor má nepochybný vliv
na naši soudržnost a naši čest.

Troilus. Tím postihl jsi smysl naší věci.

Kdyby tu nebyla spíš sláva v sázce,
než vyplnění našich zbujných choutek,
nepřál bych si, by kapka trojské krve
kvůli ní padla. Vzácný Hektore,
ona je předmět vážnosti a úcty;
pobídka velkolepých chrabrých činů;
jež osmělí nás potřít nepřítele,
jest hlas, jenž v budoucnu nás posvěť.
A dobře vím, že chrabrý Hektor nedá
bohatou pršku přislíbené slávy,
jež usmívá se s čela toho boje
za všechny světa poklady.

Hektor. Jsem tvůj,
ctný potomku velkého Priama. –
Já vyhlásil jsem vychloubačnou výzvu
tupé a rozdvojené řecké šlechtě,
jež vyděsí jim dřímající duše.
Též vím, že jejich veliký rek spí
a v táboře se vzdává soupeřství;
to, doufám, z dřímoty ho probudí!
Odejdou.

II/3

Řecký tábor. Před Achillovým stanem. Vystoupí Thersites.

Thersites. Co teď, Thersite? Cože? Ztracen v bludišti svého hněvu? Má ten slon Ajax takhle z toho vyváznout? On mě bije a já mu nadávám; pěkná odvěta! Chtěl bych, aby to bylo jinak; abych já ho mlátil, zatím co on mně nadává. Hrome, zkusím sakra a citýrovat čerty, abych uzřel nějaký výsledek svých vzteklých výlevů. Tu je Achilles pěkný zákopník! Nebude-li Troja vzata dřív než ti dva ji podkopou, pak její hradby budou stát až se samy rozpadnou. *Poklekne.*

Ó, ty velký hromobijce olympský, zapomeň, že jsi Zeus, král všech bohů! Ty, Merkure, pozbuď všeho otravného účinku svého Kaducea, jestliže neodejmete tu trochu, trochu, méně než trochu vtípu těm, kteří jej mají; neboť jejich krátkoramenná nevědomost sama uzná, že je tak nesmírně nepatrná, že neosvobodí ani mouchu od pavouka ani nevytasí hromady železa a nerozmetá pavučinu. A pak – mor na celý tábor! Nebo ještě lépe neapolitánský kostižer; to je, myslím, vhodná kletba pro ty, kteří válčí pro spodničku!

Povstane.

Vyslovil jsem svou modlitbu a d'ábel závistí ať řekne: Amen! Co to? Můj pán Achilles?

Vstoupí Patroklos.

Patroklos. Kdo tu? Thersites? Milý Thersite, pojď jen dál a nadávej!

Thersites. Kdybys si vzpomněl na pozlacený padělek, ty by ses nevyhnul mým úvahám; ale nevadí; tobě o tobě! Všeobecná kletba veškerenstvu bláznovství a nevědomost bud'těž tvým největším údělem! Nebe tě chraň před poručníkem a vyhýbej se pořádku! Ať krev ti vládne až do smrti! Jestliže umývačka tě nazve krásnou mrtvolou, pak odpřísáhnu přísahu všech přísah, že se nezabývala než malomocnými! Amen! Kde je Achilles?

Patroklos. Cože? Byl jsi pobožný? Dlel jsi na modlitbách?

Thersites. Ano; ať mě nebe vyslyší!

Vstoupí Achilles.

Achilles. Kdo je tu?

Patroklos. Thersites, můj pane.

Achilles. Kde, kde? Ty jsi přišel? Nu, ty můj seječku, ty mé dávidlo, proč ses tak dlouho nezúčastnil mého stolování? Pověz: kdo je Agamemnon?

Thersites. Tvůj velitel, Achille! A ty mi řekni, Patrokle, kdo je Achilles?

Patroklos. Tvůj pán, Thersite. A ty mi řekni, prosím tě, kdo jsi ty?

Thersites. Tvůj znalec, Patrokle. A ty mi řekni, Patrokle, kdo jsi ty?

Patroklos. To musíš říci ty, když jsi můj znalec.

Achilles. Tak řekni, řekni to!

Thersites. Zopakuj celou otázku. Agamemnon velí Achillovi; Achilles je můj pán; já jsem znalec Patrokla; a Patroklos je blázen.

Patroklos. Ty ničemo!

Thersites. Ticho, blázne, ještě jsem neskončil.

Achilles. Má na to privilej. – Pokračuj, Thersite.

Thersites. Agamemnon je blázen, Achilles je blázen, Thersites je blázen, a, jak jsem už řekl, Patroklos je blázen.

Achilles. Tak, a teď to dokaž.

Thersites. Agamemnon je blázen, že chce komandovat Achilla; Achilles je blázen, že se nechá komandovat od Agamemnona; Thersites je blázen, poněvadž slouží takovému bláznu a Patroklos je blázen sám sebou.

Patroklos. Proč jsem blázen?

Thersites. Zeptej se svého stvořitele. Mně stačí, že jím jsi. A hele, kdo to sem jde?

Vstoupí Agamemnon, Odysseus, Nestor, Diomedes a Ajax.

Achilles. Patrokle, nechci s nikým mluvit. Pojď se mnou dovnitř, Thersite.

Odejde.

Thersites. Je to tu samé lotrovství, kejklřství a bídáctví! Celý ten krám se točí okolo paroháče a děvky; pěkný důvod se spolu potýkat a krvácet až k smrti. Mor a neštovice na všechno, ať vás zničí válka a kurevnicktví!

Odejde.

Agamemnon. Kde je Achilles?

Patroklos. Můj pane, ve stanu; je nemocen.

Agamemnon. Vzkažte mu, že jsem sám zde přítomen.

Posly nám zhanobil; my odkládáme
své důstojenství naší návštěvou;
řekněte mu to, jinak bude myslit,
že v pochybách jsme o své hodnosti
a nevíme, kdo jsme.

Patroklos. Já mu to řeknu.

Odejde.

Odysseus. Otvorem v stanu jsme ho viděli;
nemocen není.

Ajax. Ó ano, má lví nemoc; je nemocen pyšným srdcem; můžete to nazývat melancholií, chcete-li se tomu muži dvořit; ale dám na to hlavu, je to pýcha; ale na co? Na co? Ať nám řekne důvod. Slůvko k vám, pane.

Vezme Agamemnona stranou.

Nestor. Co to, že Ajax naň tak štěká?

Odysseus. Achilles mu odloudil jeho blázna.

Nestor. Koho? Thersita?

Odysseus. Ano.

Nestor. Tím lépe; jejich loučení je nám spíš po chuti než jejich sloučení; ale byl to důkladný spolek, když je blázen rozloučil.

Odysseus. Když přátelství nezkuje moudrost, snadno je blázen rozetne. Tu přichází Patroklos.
Nestor. A žádný Achilles s ním.

Vrátí se Patroklos.

Odysseus. Ten slon má klouby, ale ne pro dvoření; jeho údy jdou údy k potřebě, ale ne k ohýbání.

Patroklos. Achilles vzkazuje, že je mu líto,
že víc než vaše zábava a žert
přiměly Vaši Výsost s vzácnou šlechtou
ho navštívit; doufá, že není než
pro vaše zdravíčko a zažívání
zákusek po obědě.

Agamemnon. Patrokle,
až příliš známe toto povídání;
vytáčka, okřídlená pohrdáním
však neulétla naší pozornosti.
Má mnoho předností a plným právem
to přiznáváme; všechna jeho ctnost,
tak nectným způsobem však vynášená,
počíná ztrácet v našich očích lesku;
jak krásné plody na nečisté míse
shnijí bez ochutnání. Řekni mu,
že chceme mluvit s ním; a nezhřešíš,
když dodáš, že je nám až příliš hrdý,
leč málo slušný; větší v holedbání
než snese úsudek; že mnohý větší
slouží té cizotě, v níž on se halí,
posvátné vládě ruší rozkazy,
pokorně podpisuje náladovou
tu jeho povýšenost; ano, číhá
na jeho rozmary i odliv, příliv,
jakoby zdar a výsledek té války
se řídil jeho vlnou. Jdi a řekni,
mu ještě, když svou váhu přeceňuje,
že na něj nedbáme; že ho jak výzbroj
až příliš těžkou odložíme, řkouce:
„Ukaž nám čin! Tak přece nelze válčit!“
Nám milejší je hbitý trpaslík
než spící obr! – Jdi, a řekni mu to!

Patroklos. Ano; hned přijdu s jeho odpovědí.

Odejde.

Agamemnon. Však nespokojíme se s druhým hlasem,
chcem mluvit s ním. – Jdi k němu, Odyssee.

Odejde Odysseus.

Ajax. Copak je něco víc než druhý?

Agamemnon. Ne víc, než myslí sám, že je.

Ajax. Tolik? Soudíte, že si myslí, že je lepší muž než já?

Agamemnon. Bez pochyby.

Ajax. Trváte na té myšlence a souhlasíte s ní?

Agamemnon. Ne, vzácný Ajaxi; jste stejně silný, statečný, moudrý, neméně vznešený,
mnohem ušlechtlejší a vždy poslušnější.

Ajax. Proč má být někdo pyšný? Odkud přichází pýcha? Já nevím, co je pýcha.

Agamemnon. Jste jasnějšího ducha, Ajaxi, a krásnějších vlastností. Kdo je pyšný, sám sebe požívá; pýcha je jeho vlastní zrcadlo, jeho vlastní polnice, jeho vlastní kronika; kdo se chválí jinak než činem, ničí svůj čin chválou.

Ajax. Nenávidím pyšného muže jako nenávidím ropuší plemeno.

Nestor (*stranou*). Ale přece má rád sebe; není to divné?

Vrátí se Odysseus.

Odysseus. Achilles nechce zítra bojovat.

Agamemnon. Co namítá?

Odysseus. O ničem nezmínil se;
unášen proudem vlastní náklonnosti,
nedbá na poslušnost a ohled k jiným,
sám sebou řídí se v své sobeckosti.

Agamemnon. Proč nechce, zdvořile byv požádán,
~~vyjít ze stanu~~ {ze stanu vyjít}, oddechnout si s námi?

Odysseus. Přehání drobnosti, jen aby ztížil
jednání. Posedlý je velikášstvím;
mluví jen k sobě sám a jeho pýcha
pře se s ním o dech; samolibostí
kypí mu krev a tak se rozněcuje,
že mezi duchovní a činnou částí
království Achillovo vzteky zuří
a samého ho přemáhá. Co dále?
Ta jeho pýcha změnila se v mor,
že známky smrti řvou: Je po něm veta!

Agamemnon. Necht' Ajax dojde k němu.

Ve stanu pozdravte ho, drahý pane;
prý váží si vás a snad též se dá
na vaši žádost přivést trochu k sobě.

Odysseus. O, Agamemnone, jen toto ne!
Buď požehnán Ajaxův každý krok,
jímž Achillu se vyhne. – Zpupný muž,
jenž nadutost svou mastí vlastním sádlem
a nikdy nesnese, by světské zájmy
jím pohnuly – než ty, jež jeho jen
se týkají – ten má být uctíván
někým, jenž větší bůh je nám než on?
Náš třikrát vážený a chrabrý kníže
nesmí tak snížit zasloužený vavřín;
pokud jde o mne, nesmí podřídít
svou zásluhu, tak slavný, jako Achil,
tím, že by šel ku Achillovi;
prošpikoval by již dost tučnou pýchu
a přidal uhlí Raku, který hostí
velkého Hyperiona svým žárem.
Ten kníže k němu? Zeus tomu zabraň
a mocně zahřmi: „Ať jde Achil k němu!“

Nestor (*stranou*). Ó výborně; tím podráždí mu chuť!

Diomedes (*stranou*). Jak mlčením svým pije jeho chválu!

Ajax. Půjdu-li k němu, ozbrojenou pěstí
praštím ho do tváře.

Agamemnon. Nesmíte jít.

Ajax. Bude-li drzý, zkrotím jeho pýchu;
pusťte mě k němu!

Odysseus. ~~Ani za cenu~~ {Ni za cenu té} celé naší války.

Ajax. Ničemný, drzý chlap.

Agamemnon (*stranou*). Jak líčí sebe sám!

Ajax. Což nemůže být družný?

Odysseus (*stranou*). Havran kárá
svou vlastní čerň.

Ajax. Však já mu pustím žilou.

Agamemnon (*stranou*). Ten chce ho léčit, který sám je chorý.

Ajax. Jen kdyby každý smýšlel jako já –

Odysseus (*stranou*). Pak vtip by vyšel z módy.

Ajax. Pak by mu to jen tak neprošlo; měl by napřed ochutnat meče; o co, že by si neodnesl
pýchu?

Agamemnon (*stranou*). Ty bys měl z toho půl.

Odysseus (*stranou*). Či deset dílů.

Ajax. Zvalchuji ho, až bude ohebný.

Nestor (*stranou*). Ještě se nerozehřál; pochvalte ho
jen do toho; je dosud příliš chladný.

Odysseus (*k Agamemnonovi*). Kníže, tou rozmiškou jste příliš dojat.

Nestor. To nedělejte, slavný vojevůdče!

Diomedes. K boji se připravte {nachystejte} bez Achilla.

Odysseus. Jen jmenovat ho musí mu být trapné.

Máme tu reka – je však přítomen,
a proto o něm pomlčím.

Nestor. A proč?

Není přec pyšný jako Achilles.

Odysseus. Ať zví to svět, je stejně statečný.

Ajax. Prašivý pes, jenž námi pohrdá.

Kdyby byl Trojan!

Nestor. Chybné by teď bylo,
kdyby byl Ajax –

Odysseus. Ctižádostivý?

Diomedes. Neb chtivý chvály?

Odysseus. Nebo zarputilý?

Diomedes. Neb sobecký či v sebe zahleděný?

Odysseus. Nebi dík, povahou jsi mírný, kníže,

dík té, jež kojila tě, kdo tě zplodil;
sláva těm, kdo tě vychovali; vtip tvůj
buď chválen třikrát víc než celá věda
a tomu, kdo tě učil bojovat,
nechť Mars sám věčnost rozpůlí a dá mu
z ní půl; pokud jde o chrabrost, nechť Milo,
jenž býka zvládl, reku Ajaxovi
prokáže úctu. Nechválím tvou moudrost,
jež jako mez či kůl či břehy svírá
tvou dokonalost v šíř i v dál; tu Nestor,

poučen odvěkostí času, musí
a je a nemůže než býti moudrý;
promiňte, otče Nestore, být mlád
jak Ajax a váš duch tak umírněný,
vy nepředčil byste jej ničím jiným,
než být zas Ajaxem!

Ajax. Mám zvat vás otcem?

Odysseus. Ano, můj synu.

Diomedes. Poslechni ho, kníže.

Odysseus. Nač čekáme; vždyť jelen Achilles
zůstane v lese. – Nechť náš mocný vládce
shromáždí nyní velitelský sbor;
sbor nových vládců přispěl Troji; zítra
je třeba všechno vojsko postavit;
nechť východ, západ výkvět knížat zvolí,
i nejlepšího z nich náš Ajax skolí!

Agamemnon. Do rady pojd' me; Achilles nechť spí;
lehká loď pluje, prám se ponoří!

Odejdou.

TŘETÍ DĚJSTVÍ

Výstup 1

Troja. Sň v Priamově paláci.

Vystoupí Pandarus a Sluha.

Pandarus. Příteli, prosím, na slovíčko. Neprovozíte vy mladého pana Parise?

Sluha. To provázím, pane, když jde přede mnou.

Pandarus. Myslím, jako, nejste-li v jeho službách?

Sluha. Sloužím tomu pánu.

Pandarus. Sloužíte vznešenému šlechtici; nemohu ho než chválit.

Sluha. Pán budiž pochválen.

Pandarus. Mne znáte, vidíte?

Sluha. Ano, pane, jen povrchně.

Pandarus. Příteli, poznejte mě lépe. Jsem pan Pandarus.

Sluha. Doufám, že Vaši Milost lépe poznám.

Pandarus. To bych si přál.

Sluha. Jste ve stavu milosti?

Hudba za scénou.

Pandarus. V milosti? To ne, příteli; urozenost a šlechtnost jsou mé tituly. – Jaká je to hudba?

Sluha. To hraje nějaká parta z partesů.

Pandarus. Znáte ty hudebníky?

Sluha. Všechny, pane.

Pandarus. Komupak to, pane, hrají?

Sluha. Těm, kdo je, pane, poslouchají.

Pandarus. Koho tím chtějí potěšit?

Sluha. Mě, pane; a všechny, kdo mají rádi hudbu.

Pandarus. Na čí rozkaz, příteli?

Sluha. Komu mám rozkazovat, pane?

Pandarus. Příteli, nerozumíme si; já jsem příliš dvorný a ty jsi příliš prohnaný. Na čí žádost hrají ti lidé?

Sluha. Teď jste to trefil, pane. Jářku, pane, na žádost Parise, mého pána, který je tu ve vlastní osobě; a s ním ta smrtelná Venuše, ta srdce, krásy krev, ta duše lásky neviditelná.

Pandarus. Cože, má neteř Kressida?

Sluha. Ale kdepak, pane, Helena; copak jste to nepoznal podle těch přívlastků?

Pandarus. Vidím, chlapče, žes neviděl paní Kressidu. Jdu, abych s Parisem promluvil o princ ~~Troilu~~ {Troilovi}; chci naň zdvořile zaútočit, protože má záležitost vře.

Sluha. Převřelá záležitost; načisto jsem se z toho zpotil.

Vstoupí Paris a Helena s průvodem.

Pandarus. Vše krásné pro vás, můj pane a pro celý ten krásný průvod! Krásná přání v nejkrásnějších rýmech necht' vás krásně provázejí; zvláště vás, krásná královno; krásné myšlenky buďtež vaší nejkrásnější poduškou.

Helena. Drahý pane, jste pln nejkrásnějších slov.

Pandarus. K vašemu nejkrásnějšímu potěšení, sladká královno.

Krásný princ, je zde nejvyš potrhá hudba.

Paris. Vy jste ji potřhal, bratranče; ale, na mou duši, musíte ji zcelit; musíte ji sešit stehem vlastní vynalézavosti. – Helo, on je pln harmonií.

Pandarus. Jistě ne, paní.

Helena. Ó, pane.

Pandarus. Hrubých, opravdu; na mou duši, velmi hrubých.

Paris. Výborně, pane, říkáte to v rozladění.

Pandarus. Mám něco projednat s vaším pánem, drahá královno. – Pane, dovolíte na slůvko?

Helena. Ne, ne, tím se nám nevykroutíte; chceme vás slyšet zpívat, doopravdy.

Pandarus. Dobrá, sladká královno, ráčíte se mnou žertovat. Ale jde o to, můj pane, můj nejdražší pán a nejvyš ctěný přítel, váš bratr Troilus –

Helena. Milý pane Pandare, pane sladký jako med –

Pandarus. Nechte toho, sladká královno, nechte toho; – se vám co nejsrdečněji poroučí –

Helena. Nechtějte nás připravit o naši melodii; když to uděláte, naše melancholie na vaši hlavu.

Pandarus. Sladká královno, sladká královno; opravdu, nejsladší královna.

Helena. Zarmoutit sladkou královnu je trpká urážka.

Pandarus. Ne, ne, tím si nepomůžete, to ne, opravdu! Nestarám se o taková slůvka, ne, ne! – A, milý pane, pozve-li ho král na večeři, máte ho omluvit.

Helena. Milý pane Pandare –

Pandarus. Co praví má sladká královna, má nejsladší královna?

Paris. Co má v úmyslu? Kde večeří dnes večer?

Helena. Ale, milý pane –

Pandarus. Co říká sladká královna? – Má neteř by se na vás zlobila. Nesmíte vědět, kde večeří.

Paris. Dám život na to, s mou vládkyní Kressidou.

Pandarus. Ne, ne, nic takového, jste na omylu. Vaše vládkyně je chorá.

Paris. Dobrá, omlouvám se.

Pandarus. Ano, drahý pane. Proč vzpomínáte na Kressidu? Ne, ne, vaše ubohá vládkyně je chorá.

Paris. Už jsem na to přišel.

Pandarus. Přišel jste na to? Na co jste přišel? – Dejte mi loutnu. Nuže, sladká královno?

Helena. To je od vás hezké.

Pandarus. Má neteř je příšerně zblázněna do něčeho, co máte vy, sladká královno.

Helena. Ať to má, můj pane, není-li to můj pán Paris.

Pandarus. Ne, nechce ho ani vidět; oni dva jsou rozdvojeni.

Helena. Dnes rozdvojeni, zítra spojeni; hned z toho budou tři.

Pandarus. Kdepak, nechci o tom nic slyšet. A teď vám zazpívám písničku.

Helena. Ó, prosím tě o to. Vskutku, sladký pane, máš jemné čelo.

Pandarus. Ó, jak je vám libo, jak je vám libo.

Helena. Zazpívej nám o lásce; láska nás všechny podmaní. Ó, ~~Kupido, Kupido, Kupido~~
{Kupide, Kupide, Kupide}!

Pandarus. Píseň o lásce? Budiž, budiž!

Paris. Tak do toho: Lásko, ó, lásko a nic více.

Pandarus. Opravdu, tak to začíná.

Lásko, ó, lásko a nic více!

Ó, lásko raň

srnce i laň;

ač lásky plání

jen lehce zraní,

přec rozplamení líce!

Milenci kráčí smrti vstříc!

Co zdá se, že je zabíjí,

však změnění – lala lala – v nic;

tak smrtí lásky ožijí!

Ó, ó, jen chvilku, ha, ha, ha,

ó, ó, pak vzdychnou, ha, ha, ha!

Ejchuchú!

Helena. Zamilován, na mou pravdu, až po uši.

Paris. Živí se jen holoubátky, má milá. A to plodí horkou krev a z horké krve vznikají horké myšlenky a z horkých myšlenek vznikají horké činy a horké činy jsou láska.

Pandarus. Tak tohle je rodokmen lásky? Horká krev, horké myšlenky a horké činy? Ale to jsou přece zmiije; tak tedy zmiije plodí lásku? – Sladký pane, kdo dnes vytáhl do pole?

Paris. Hektor, Deifobos, Helenus, Antenor a výkvět trojského rytířstva; byl bych se rád dnes také vyzbrojil, ale má Hela to nechtěla. Čím to, že můj bratr Troilus nešel?

Helena. Má nějaké roupy a vy víte proč, Pandare.

Pandarus. Nevím, medosladká královno. Rád bych slyšel, jak dnes dopadli. Nezapomenete na to, abyste svého bratra omluvil?

Paris. Rozhodně ne.

Pandarus. Na shledanou, sladká královno.

Helena. Doporučte mě své neteři.

Pandarus. Určitě, sladká královno.

Odejde. Troubí se ústup.

Paris. Jdou z boje; nyní v Priamově síni

pozdravme reky! Heleno, ty musíš

pomoci ze zbroje svléct Hektora;

neb nýty, zkouzleny tvou bílou rukou,

poslechnou spíš než ocelové ostří

neb sílu řeckých svalů; snadněji

odzbrojíš Hektora než celé vojsko.

Helena. Jsem pyšná, že mu mohu sloužit, pane;

to, čím mu prospěji jen z povinnosti,

vyzvedne krásu mou nad pomýšlení,

ba, překoná mne samu.

Paris. Miláčku, nade vše tě miluji!

Odejdou.

III/2

Tamtéž. Pandarova zahrada.

Vystoupí Pandarus a Sluha.

Pandarus. Hola! Kde je tvůj pán? U mé neteře Kressidy?

Sluha. Ne, pane; čeká na vás, že ho k ní dovedete.

Vstoupí Troilus.

Pandarus. Á, tady jde. – Tak co, tak co?

Troilus. Chlapče, odejdi.

Sluha odejde.

Pandarus. Viděl jste moji neteř?

Troilus. Ne, Pandare; kol dveří jsem jen bloudil,

jak nová duše na pobřeží Styxu,
čekajíc převozníka. Buď můj Charon
a rychle doprovod mě do těch luhů,
kde spočinu na liliových ložích,
určených pro milence. Pandare,
Amoru s ramen strhni pestrá křídla
a zalet se mnou ke Kressidě.

Pandarus. Čekajte v zahradě, hned přivedu ji.

Odejde.

Troilus. Omdlévám; z čekání mě jímá závrat'.

Již v představě ta rozkoš je tak sladká,
že smysly okouzluje; co pak bude,
až patro, lačné lásky, ochutná
trojnásob žhavý nektar? Smrt, se bojím;
omamná zkáza; příliš jemná radost
a pronikavá, příliš ostře sladká
pro vnímavost mé hrubé tělesnosti.
Toho se bojím; mimo to se bojím,
že nedovedu rozeznat své slasti,
jak vojáci, když houfně dotírají
na prchající nepřátele.

Vrátí se Pandarus.

Pandarus. Už se obléká, hned to bude. Teď rozum do hrsti. Tak se červená a tak ostře vyráží dech, jakoby ji vyděsil nějaký skřítek; přivedu ji. Je to pěkná uličnice; vyráží dech tak ostře, jak zrovna chycený vrabec.

Odejde.

Troilus. Podobná úzkost proniká mi nitrem;

srdce mi buší jako v horečce,
všechny mé síly mlčky uléhají
jak vasalé, když znenadání spatří
zrak svého majestátu.

Vstoupí Pandarus a Kressida.

Pandarus. Pojď, pojď, proč se červenáš? Stud je jen děcko. – Tak tu je, odpřísáhněte jí teď své sliby, které jste přísahal mně. – Co, ty chceš zas pláchnout? Musím tě hlídat než tě zkrotím, co? Tak jen pojď blíž; a budeš-li couvat, přitáhneme tě k voji. – Proč s ní nemluvíte? – Odhal tu záclonu, ať spatříme tvůj obrázek. Jemináčku, že se tak bojíš denního světla! Kdyby bylo tma, to byste se hned jinak sblížili! Tak do toho a polib paní! No tak, to to přece mlasklo! Tesaři, tesej, dokud čas přeje. Nu, vybijte si srdce než vás rozdělím. Sokol je touha všech kachen v řece; tak do toho, do toho!

Troilus. Zbavila jste mne řeči, slečno.

Pandarus. Slova dluhy nezaplatí, dej jí činy; ale ona tě připraví i o činy, až tě vyzve k činnosti. Co, zas se zobete? To znamená jako že „k potvrzení toho se obě strany vzájemně zavázaly“. Pojd'te dovnitř, pojd'te! Já zatím hezky zatopím.

Odejde.

Kressida. Chcete vstoupit, pane?

Troilus. Ó, Kressido, jak často jsem si to přál.

Kressida. Přál, můj pane? Ať bohové dovolí – ó, můj pane!

Troilus. Co mají dovolit? Proč jste v nejlepší přestala? Jaký neobyčejný kal ruší mé milé čistý pramen naší lásky?

Kressida. Kdyby můj strach mohl vidět, bylo by v něm víc kalu než vody.

Troilus. Strach činí ďáblu z cherubínů; nikdy nevidí správně.

Kressida. Slepý strach, který vede vidoucí rozum, dále dojde než slepý rozum, tápající beze strachu; bát se nejhoršího často vyhojí z nejhoršího.

Troilus. Necht' se má milá nebojí; v Amorově průvodu se nevyskytují nestvůry.

Kressida. Ani jinak nic nestvůrného?

Troilus. Nic než naše činy; slíbíme, že vypláčeme moře, budeme žít v ohni, polykat skály a krotit tygry; neboť tušíme, že pro naši milou je těžší vymyslet dosti zkoušek než právě pro nás vykonat něco nemožného. To je nestvůrné v lásce, paní, že vůle je nekonečná, ale provádění činu omezeno; že touha je bez hranic, ale čin je otrokem omezení.

Kressida. Říká se, že milenci přísahají vykonat víc než jsou schopni a přece mají přebytek schopností, kterých nikdy nevyužijí pro konání; slibují splnit víc než deset věcí, ale vykonají méně než desetinu jedné. Ti, kteří mají hlas lva, ale zaječí skutky, nejsou snad nestvůry?

Troilus. Jsou takoví? My k nim jistě nepatříme. Chvalte nás, až budeme vyzkoušeni, sud'te nás podle činů; ať máme nepokrytou hlavu, dokud ji nekorunuje zásluha. Nic dokonalého, co se má teprve provést, ať se nechválí v přítomnosti; nekřtíme zásluhu před jejím zrodem; a když se zrodí, necht' vynášení je skromné. Málo slov, pevná věrnost! Troilus se zachová vůči Kressidě tak, že co zášť může říci nejhoršího, bude jeho věrnosti jen k smíchu; a co pravda řekne nejpravdivějšího, nebude pravdivější než Troilus.

Kressida. Nechcete vstoupit, můj pane?

Vrátí se Pandarus.

Pandarus. Co, pořád se červenáš? Už jste se vypovídali?

Kressida. Strýče, co udělám bláznovského, odkáži vám.

Pandarus. Pěkně děkuji; dostane-li princ od tebe kluka, dej ho mně. Buď principi věrná: když zakolísá, vyčiň za to mně.

Troilus. Znáte nyní dva {dvě} rukojmí; slovo vašeho strýce a mou pevnou věrnost.

Pandarus. Nu, také já přiložím své slůvko. Dívky z našeho příbuzenstva, ačkoli trvá dlouho než se dají získat, když se jednou získají, vytrvají; to ti říkám, jsou jako lopuchy; uváznou tam, kam je hodíš.

Kressida. Teď odvaha mi srdce rozněcuje;
já, principi Troile, měla jsem vás ráda
dnem, nocí mnoho dlouhých měsíců.

Troilus. Proč bylas, Kressido, tak nepřístupná?

Kressida. To bylo zdání; získána jsem byla
na první pohled, který – Promiňte –
přiznám-li víc, pak budete mne týrat.
miluji vás; však doposud ne tolik,
abych se neovládla – ne, já lžu;
má touha nebyla jak vzpurné děti,

jež matce vymknou se; my ubožačky!
Co to tu žvatlám? Kdo nám má být věrný,
když samy před sebou nic nesmlčíme?
Milujíc jsem se neucházela,
a přece přála bych si býti mužem
neb abychom my ženy měly právo
promluvit první. Milý, umlč mne!
V zápalu jistě řeknu, čeho budu
pak litovat. Hle, hle, tvé mlčení,
když schválně zmlklš, ze slabostí láká
mé pravé smýšlení. Ó, ztiš mi ústa!

Troilus. Tak buď, ať sladká hudba zní mi z nich!

Libá ji.

Pandarus. Správně, na mou duši!

Kressida. Můj princí, prosím vás o prominutí;
já nechtěla tak loudit o polibek.

Ó, hanba mi! Ó, nebe, co to dělám?

Zatím se s vámi loučím, milý princí.

Troilus. Vy loučíte se, drahá Kressido?

Pandarus. Loučit se! Copak se nemůžete rozloučit až zítra ráno?

Kressida. Vy mlčte přec!

Troilus. Co uráží tě, drahá?

Kressida. Má vlastní přítomnost.

Troilus. Přec nemůžeš
se sama sobě zapřít.

Kressida. Chci to zkusit.

Část mého Já zde s vámi zůstává,
ta nedobrá; vždyť opouští mě jenom
zde s jiným blouznit. Kam jsem dala rozum?
Ó, kéž jsem pryč! Nevím, co mluvím.

Troilus. Ten ví, co mluví, kdo tak moudře mluví.

Kressida. Snad, princí, jevíím více lsti než lásky
a tu se přímo přiznávám, že chtěla
jsem polapit vás; avšak buď jste moudrý
neb nemilujete; vždyť milovat
a moudrý být je dáno bohům snad.

Troilus. Ó, že jsem věřil, že by mohla žena –
a může-li, pak myslil jsem to o vás –
na věčnost žít jas a plamen lásky;
v mládí a síle věrnost uchovávat,
když zmizí vnější krása, v duchu, který
se znova obnoví, když stárne krev;
kéž víra by mne mohla přesvědčit,
že moje náklonnost a věrnost k vám
by setkala se v plné rovnováze
s podobnou lásky čistotou i u vás;
jak byl bych potom povznesen! Však běda,
jsem pravdivý jak pravdivost je prostá
a prostší než útlé dětství pravdy.

Kressida. V tom s vámi bojuji.

Troilus. Bud' boj ten zdráv,
v němž právo dovolává se svých práv!
Napříště milovníci dosvědčí
svou věrnost Troilem; když v svých básních, plných
projevů, přísah, dutých přirovnání
najdou jen nudný, otřepaný příměr –
„věrný jak ocel, jak květ měsíci,
jak slunce dni, jak holub holubici,
železo magnetu, zem svému středu,“
pak po všech přirovnáních věrnosti
původce věrnosti bud' uveden:
„Věrný jak Troilus“, korunou bud' verši
a posvěť báseň.

Kressida. Kéž jste prorokem!
Když falší poruším jen o vlas věrnost,
až zestárlý čas sebe zapomene,
až kapky vody zničí trojské hradby
a slepé zapomnění spolkně města
a mocné říše beze stopy padnou
v blátivé nic – at' ~~vzpomínka na faleš~~ {zmínka o falši}
~~falešných a nevěrných~~ {falešných, nevěrných těch} dívek plísni
mou falešnost. Když dí: „Tak falešný,
jak vzduch, jak voda, vítr, sypká země,
jak liška jehněti, vlk teleti,
jak pardál lani, synu macecha“,
at' dí a trefí v srdce falešnosti:
„Tak falešní jak Kressida!“
Troilus ji líbá.

Pandaros. No vida, a máte tu smlouvu. Ještě pečet', ještě pečet', a já to podepíšu. Tady mám
vaši ruku a tady ruku své neteře. Jestli si ještě budete nevěrní po takové námaze, než jsem
vás dal dohromady, pak at' se chudáci dohazovači lásky až do konce světa jmenují po mně,
at' se jmenují Pandarové! At' všichni věrní milenci se jmenují Troilové, všechny falešné
ženy Kressidy a všichni dohazovači Pandarové. Řekněte amen!

Troilus. Amen.

Kressida. Amen.

Pandaros. Amen. A teď vám musím připravit pokojíček i s postýlkou, a aby nemohla
vyzradit vaše milkování, mačkejte ji, až bude po ní! Běžte.

Odejdou.

Necht' Amor dosvědčí všem děvám tady –

Pandar vše přichystá pro jejich spády!

Odejde.

III/3

Řecký tábor.

Vystoupí Agamemnon, Odysseus, Diomedes, Nestor, Ajax, Menelaos a Kalchas.

Kalchas. Za služby, princi, co jsem pro vás konal,
je příhodný čas, abych hlasitě
volal po odměně. Zda vzpomínáte,
jak jsem, budoucnost předvídaje, zřekl
se Troje, opustil svůj majetek,

vzal na se jméno zrádce; vydal se
od jistého a bezpečného sídla
v nejistý osud; odřekl se všeho,
co čas a známosti, zvyk, poměry,
mně přinesly a učinily milým;
proto vás prosím, ~~byste~~ {abyste} závdavkem
mi prokázali malé dobrodiní;
z těch mnohých, které jste mi přislíbili,
a jež, jak díte, na mne čekají.

Agamemnon. Jen pověz, Trojane, co od nás žádáš?

Kalchas. Vy včera Trojana jste zajali –
Antenora; je Troji velmi drahý.
Často jste žádali, mé díky mějte –
~~o Kressidu~~ za velké výkupné {je o Kressidu},
což Troja odmítla; však Antenor,
jak vím, má u nich vliv tak mocný,
že všechny jejich činy musí selhat
bez jeho pomoci; dokonce chtějí
nám prince z rodu, syna Priamova,
dát za něho; nuž, vyšlete ho, páni,
ať vykoupí mou dceru; její návrat
necht' zaplatí mé všechny služby,
které jsem snažně konal.

Agamemnon. Jdi s ním, Diomede,
a přiveď Kressidu; necht' Kalchas má,
co od nás žádá. Dobrý Diomede,
vystroj se vhodně pro tu výměnu;
a dále řekni, chce-li Nestor zítra
mít odpověď na výzvu, Ajax čeká.

Diomedes. To vykonám a je to pro mně břímě,
na něž jsem hrdý, že je mohu nést!

Odejdou Diomedes a Kalchas, vstoupí Achilles a Patroklos před svůj stan.

Odysseus. Achilles je u vchodu svého stanu;
necht' ráčí vládce cize minout ho,
jak byl by zapomenut; a vy, princí,
pohleďte naň jen zběžně, nedbale,
Poslední půjdu já; snad optá se,
proč všichni díváme se naň tak spatra.
Když to se stane, posměch buď mu lékem;
pro vaši cizost a tu jeho pýchu,
ať se jím napojí sám z vlastní vůle.
To zabere, vždyť pýcha zrcadlí se
jen ve své pýše; z kolen skloněných
narůstá drzost, pyšný tyje z nich.

Agamemnon. Přijmeme vaši radu; nasadíme
si cizí masku, až půjdeme kolem;
tak učiň každý z nás; buď pozdrav ho,
či nedbale jen, což jím otřese
víc, nežli řádný pozdrav. Povedu vás.

Achilles. Jak? Velitel jde se mnou promluvit?

Víte, jak smýšlím; neválčím již s Trojou.

Agamemnon. Co říká Achilles? Chce něco od nás?

Nestor. Chcete, můj pane, něco od vládce?

Achilles. Nic.

Nestor. Nechce nic.

Agamemnon. Tím lépe.

Odejdou Agamemnon a Nestor.

Achilles. Dobrý den, dobrý den.

Menelaos. Co je? Co je?

Odejde.

Achilles. Ten paroháč mě dráždí?

Ajax. Co se děje,

Patrokle?

Achilles. Dobré jitro, Ajaxi.

Ajax. Ha?

Achilles. Dobré jitro.

Ajax. A dobrý den k tomu.

Odejde.

Achilles. Co, neznají ti chlapi Achilla?

Patroklos. Jdou cize kolem, dřív se klaněli

~~a usmívali se~~ {mile se usmívali} na Achilla,

a poníženě plazili se jak

před svatým oltářem.

Achilles. Tak náhle zchud jsem?

Tak jest; když velkost štěstí opustí,

opustí ji i lidé; ten, kdo padá,

vyčte to z očí všech, když pocítí

svůj pád, neb lidé jako motýli

ukážou pel svých křídel pouze ~~v létě~~ {létu}

~~a žádný člověk~~ {a člověk jenom proto} proto, že je člověk,

~~nezíská čest, však čest jen se etí, které~~ {Však čest má z poct jen, jež}

jsou mimo něj, jak hodnost ~~mění~~ {jmění}, přízeň

jak prýští spíše z náhod, nežli zásluh;

když ony padnou, které vratce stály,

láska, jež na nich lpěla, také vratká,

strhne je dolů též a potom spolu

zmírají v pádu. Tak to se mnou není;

štěstí a já jsme přátelé; a doušky

plnými užívám vše, co jsem měl,

až na zraky těch, kteří shledávají

na mně cos nehodného chvály, kterou

mi často vzdávali. Hle, Odysseus;

přeruším jeho četbu. Odyssee,

co je?

Odysseus. Ó, velký synu Thetidy!

Achilles. Co čtete?

Odysseus. Tuhle jeden zvláštní chlapík

píše, že člověk, jakkoliv ať nadán,

bohatý přednostmi ať vně či vnitřně,

nemůže chlubit [se], že má, co má,
ba nevnímá, co má, než v odraze;
jakoby zářící ctnost rozehřála
jiné a oni vrátili ten žár
prvému dárci.

Achilles. Nic divného, pane.

Krásu, co utkvěla nám na tváři,
nevidí vlastník, ale poskytuje
ji jiným očím; ani oko samo,
nejčistší smysl, nezří sebe, nežli
když vyjde ze sebe; však oko v oko
jiného zdraví zjevem jiného;
vždyť zření nevrací se sobě samu,
než oklikou a tam se zrcadlí,
kde samo vidí se. To není divné.

Odysseus. Ten výrok nebyl mi tak nápadný,

je všední, avšak záměr autorův,
v té souvislosti přímo dokazuje,
že nikdo není pánem něčeho,
i kdyby sebe víc mu náleželo,
když nesdělí své dary také jiným;
ani sám ~~nic za cenné~~ neuzná {nic za cenné},
než neuzří to jako v potlesku,
kam se to rozšíří a jako klenba
vrátí to zvuk; či jako brána z kovu
na slunci přijímá a vrací jeho
teplu a tvar. Tím byl jsem zaujat;
a teprv v souvislosti s tím jsem chápal
tohoto neznámého Ajaxe.
Ó, nebe, jaký muž! Toť bujný oř,
neví, co má. Jak mnohé, přírodo,
je zvrhlé v úctě, drahé k užívání;
a mnohé zase drahé ve vážnosti
je nízké ceny. Uvidíme zítra
v hrdinských činech, k nimž ho určil los,
Ajaxe v slávě! Nebe, jeden činí,
co druhý nechá být.

~~Ten zlézá skály, vratké štěstěny~~ {Ten přitírá se k hravé štěstěně},
~~co druzí pro blázna jsou v jejích očích!~~ {co druzí před ní dělají se hloupí.}

~~Na pýše jiného, jak ten se sytí,~~ {Jeden se živí na hrdosti cizí}
~~co pýcha postí se v své hojnosti~~ {a hrdý sám se postí v hojnosti}!

Vidím již řecká knížata, jak klepou
ťulpasu Ajaxovi na ramena,
jak stoupá reku Hektorovi na hrud'
a velká Troja kvílí!

Achilles. Já tomu věřím; vždyť šli okolo mne

jak kol žebráka lichvář, ani slovo,
ni pohled. Zapomněli na mé činy?

Odysseus. Čas mívá, pane, ranec na zádech,
kam strká almužnu pro zapomnění,

nesmírně velkou stvůru nevděčnosti;
v ní střípky dobrých činů, pozřených,
když byly konány, zapomenutých,
když skončeny. 𐤉𐤁 {Jen} vytrvalost, pane,
je leskem cti; co, vykonáno, ihned
vypadne z módy jak rezivá zbroj,
co pomník výsměchu. Jen chop se chvíle;
neb čest vždy chodívá tak těsnou chodbou,
kam vejde se jen jeden; jdi tou stezkou,
vždyť řevnivost na tisíc synů mívá,
kteří se předhánějí; povolíš-li
neb odbočíš-li od přímého směru,
jak přikvačivší vlna všichni přejdou
a nechají tě v řadě posledního,
či padneš jako bujný oř hned v čele,
ležíš jak dlažba pro ničemný voj,
rozbit a rozšlapán. Co činí oni,
ač horší než tvé skutky, přec je předčí;
vždyť Čas je jako kterýkoli krčmář,
jenž zběžně loučí se, když odcházíš,
však s paží rozpráhlou, jak chtěl by letět,
uvítá příchozího; uvítání
vždy usmívá se, loučení jen vzdychá.
Necht' nehledá ctnost odměnu za skutky,
které se staly; vysoký rod, krása,
vtip, síla svalů, zásluhy za služby,
přátelství, láska, vlídnost, podřízeny
jsou utrhačnosti a zášti Času.
Příroda zpřibuzňuje celý svět,
jenž jednohlasně chválí nové hříčky,
ač byly ztvárněny ze starých krámů,
a cení prach, jen trochu pozlacený
více než zlato, trochu poprášené.
Přítomnost chválí jenom přítomné;
nuž nediv se, ty velký hrdino,
že Řekové teď cení Ajaxe,
neb něco v pohybu víc poutá oko,
než nehybné. K tobě by volali
a stále víc a dále zase znova,
kdyby ses nepohrbíval zaživa
a nezavřel svou slávu do stanu;
ty, jehož skvělé a nedávné činy
i samy bohy donutily k sporům,
jež soudit měl sám Mars.

Achilles. Pro stranění
byl vážný důvod.

Odysseus. Proti stranění
jsou hrdinské a mocné důvody.
Je známo, Achille, že milujete
jednu z dcer Priamových.

Achilles. Jakže, známo?

Odysseus. A je to div?

Když moudrost bděle vládne v státě, ví
o skoro každém zrnku zlata Pluta,
nalézá dno i v nedostupných slujích,
radí se s myšlenkou, ba, jako bozi
odkrývá myšlenky i v němých jeslích.
Je tajemství – do něhož dějiny
nesmí se nikdy míchat – v duši státu,
které má působení božstější,
než dech či péro může vyjádřit.
Všechny ty spory, které máme s Trojou,
jsou stejně naše věc jak vaše, kníže,
a víc by slušelo se pro Achilla
by zvládl Hektora než Polyxenu;
však mladý Pyrrhus musí strádat doma,
až na ostrovech našich zazní zvěst,
a řecké dívky zazpívají v tanci:
Hektora sestru Achilles si zvolil,
veliký Ajax statečně ho skolil!
Mluvím jak přítel; sbohem; tamten bloud
sklouzne na ledu {sklouzne}, kterým měl jste hnout!

Odejde.

Patroklos. K tomu jsem vyzýval vás, Achille.

Nestoudná, zmužatělá žena není
tak protivná, jak zženštilý je muž,
když jde o čin {jde}. Já za to budu kárán;
řeknou, má ochablá chuť do války
a vaše velká láska ke mně že vás brzdí.
Nuž, vzchopte se! Necht' rozmařilý Amor
objetí lásky sejme s vaší šíje.
A jako kapky rosy se lví hřívý
střeše je do vzduchu.

Achilles. Má Ajax bít se
s Hektorem?

Patroklos. Ano; a snad dojde cti.

Achilles. Vidím, že jméno mé je v sázce; pověst
má těžce zraněna.

Patroklos. Nuž, tak se braňte;
vždyť vlastní rány nejhůře se hojí.
Kdo mívá ohlas věcí potřebných,
pečetí souhlas na list nebezpečí;
jak mor nás nebezpečí lstivě zchvátí,
zrovna když na slunci si klidně dlíme.

Achilles. Zavolej Thersita sem, Patrokle.

Ať k Ajaxovi jde ten bloud ho žádat,
ať pozve trojské pány po souboji
by ke mně přišli v míru. Ženskou touhu
a velkou chuť mám, až jsem chorý, spatřit
velkého Hektora v mírovém hávu;

promluvit s ním a dosyta se v tvář
mu vynadívát. – Hle, o práci míš!

Vstoupí Thersites.

Thersites. Zázrak!

Achilles. Copak?

Thersites. Ajax chodí polem sem a tam a hledá sám sebe.

Achilles. Jak to?

Thersites. Zítřa musí nastoupit k souboji s Hektorem a je tak prorocký a hrdý na hrdinský výprask, že zuří a nic neříká.

Achilles. Jak je to možné?

Thersites. Nu, vykračuje si sem a tam jak páv; krok a stůj; brble si jako hostinská, která nemá jiné počítadlo než svůj mozek, aby spočítala útratu; hryže si rty a kouká se tak státnicky, jakoby chtěl říci: „V této hlavě byl by vtíp, jen kdyby mohl ven.“ Snad tam nějaký je, ale je v něm uložen tak chladně, jako oheň v křemenu a nechce se ukázat bez úhozu. Ten člověk je navždy zničen; nesrazí-li mu Hektor vaz v tom souboji, srazí si jej sám svou domýšlivostí. Mne vůbec nepoznává; řekl jsem mu „Dobrý den, Ajaxi“ a on mně odpověděl: „Děkuji, Agamemnone!“ Co si myslíte o muži, který mě má za generála? Je opravdu jako ryba na suchu, nemá nestvůra. Čert vem jeho názory! Člověk je může nosit na obě strany, jako kabát z kůže.

Achilles. Budeš mým vyslancem k němu, Thersite.

Thersites. Co? Já? Nikomu neodpoví; nesníží se k odpovědi; mluvení se hodí pro žebráky; mluví rukama. Předvedu vám ho; ať Patroklos přednese svou žádost, uvidíte mě hrát Ajaxe.

Achilles. Promluv k němu, Patrokle; řekni mu, že poníženě žádám statečného Ajaxe, aby pozval proslaveného Hektora, aby přišel neozbrojen do mého stanu; a ať si vyžádá bezpečný průchod pro jeho osobu od velkomyslného a nejvyš osvíceného, šestkrát nebo sedmkrát ctihodného hlavního vojevůdce řecké armády Agamemnona a tak dále. To mu řekni.

Patroklos. Zeus pozdrav velkého Ajaxe.

Thersites. Hm.

Patroklos. Přicházím od šlechetného Achilla –

Thersites. Ha!

Patroklos. – který co nejponíženěji žádá, abyste pozval Hektora do jeho stanu –

Thersites. Hm.

Patroklos. – a abyste mu zjednal bezpečný průchod od Agamemnona –

Thersites. Agamemnona?

Patroklos. Ano, pane.

Thersites. Ha!

Patroklos. Co tomu říkáte?

Thersites. Bůh buď s vámi – z celého srdce.

Patroklos. Vaši odpověď, pane.

Thersites. Bude-li zítřa pěkný den, o jedenácté hodině dopadne to tak nebo tak, ale ať je jak chce, musí za mne zaplatit, než mně dostane.

Patroklos. Vaše odpověď, pane.

Thersites. Buďte sbohem – z celého srdce.

Achilles. Co? On je vskutku tak naladěný?

Thersites. Ne, on je takto rozladěn. Kolik melodií mu zbude, až mu Hektor vyrazí mozek, nevím, ale myslím, že žádná {žádná}, jestli mu hudec Apollo nevezme šlachy a neudělá z nich struny.

Achilles. Pojd', doneseš mu tento dopis.

Thersites. Dejte mi ještě jeden pro jeho koně, protože {to} je tvor z nich obou chápavější.

Achilles. Mám mysl zvířenou jak kalný pramen
a ani sám jí nedohlédnu na dno.

Odejdou Achilles a Patroklos.

Thersites. Chtěl bych, aby se pramen tvé mysli zase vyjasnil, abych tou vodou mohl napojit
osla. Kéž bych byl raději vši v ovčím kožichu než takovou chrabrou pitomostí.

Odejde.

ČTVRTÉ DĚJSTVÍ

Výstup 1

Troja. Ulice.

*Vystoupí z jedné strany Aeneas a Sluha s pochodní; z druhé strany Paris, Deifobos, Antenor,
Diomedes a jiní s pochodněmi.*

Paris. Hola, kdo tu?

Deifobos. Váš Aeneas, můj kníže.

Aeneas. Princ Paris přítomen tu osobně?

Kdybych měl možnost též tak dlouho spát,
jak vy, můj kníže, nic než božské věci
by neodludily mě družce v loži.

Diomedes. To myslím též. Můj kníže, dobrý den.

Paris. Statečný Řek; nuž, podejte mu ruku.

A sám nám dosvědčte, jak Diomedes
vás den co den a po celičkový týden
po poli proháněl.

Aeneas. Vítám vás, reku,
tak dlouho, dokud trvá vlídný mír.

Však potkám-li vás v zbroji, povzbud' mne
ten nejčernější vzdor, co srdce zná.

Diomedes. Jedno i druhé vítá Diomedes.

Ted' ochladla nám krev; nuž, buďte zdrav
Však nastane-li příležitost k boji,
u Jova, počínám si na tvůj život
se vši svou silou, lstí a dovedností.

Aeneas. Nu, počínáš si na lva, který prchá,

však s obrácenou tváří. Přátelsky
buď vítán v Troji; jak Anchises žije,
buď zdrav! U Venušiny ruky tvrdím,
že nikdo živoucí tak srdečně
toho, co zavraždit chce, nemiluje.

Diomedes. Budiž. – U Jova, ať Aeneas žije,

když nepoctí svou smrtí meč můj slávou,
po plných tisíc slunce oběhů!
Však pro žárlivou čest mou nech ho zemřít –
každý úd poraněn – a třeba zítra!

Aeneas. My dva se přece dobře známe.

Diomedes. Tak jest, však chceme poznati se hůře.

Paris. To zní jak nenávistně vlídný pozdrav,

šlechtná lásky zášť, co jsem kdy slyšel.
Co přivádí vás, kníže, sem tak časně?

Aeneas. Král pro mne vzkázal, ale proč, to nevím.

Paris. Já vám to povím. Ved'te toho Řeka
do Kalchasova domu; vyměňte
tam krásnou Kressidu za Antenora.
Pojďme tam spolu; nebo, chcete-li,
jděte vy napřed. Jistě předpokládám –
či raděj řekněte, že jistě vím –
můj bratr Troilus že je tam dnes na noc;
vzbuďte ho, řekněte, že přicházíme
a uvědomte ho též, proč; mám strach,
že přijdeme mu nevhod.

Aeneas. To je jisté.
Troilus by raději měl Troju v Řecku,
než z Troje Kressidu.

Paris. Nu, jaká pomoc;
však trpká naléhavost času toho
si žádá. Jděte, kníže; přijdem také.

Aeneas. Všem dobré jitro.
Odejde se Sluhou.

Paris. Řekněte, vzácný Diomede, pravdu
a v duchu upřímného přátelství
kdo zaslouží víc krásné Heleny,
já nebo Menelaos?

Diomedes. Oba stejně;
ten zaslouží si jí, kdo po ní touží
a nic si nedělá z té její skvrny,
za peklo muk a břímě jako svět;
vy jste jí hoden, který chráníte ji
a nevnímáte příchut' její hanby,
za těžkou zrátu bohatství a přátel.
On, jako tupý paroháč by vypil
~~sedlinu~~ {sedlinu} a kal vyčichlého vína;
vy jako chlípík z lůna této děvky
jste ochoten si zplodit dědice;
zásluhy obou neliší se nic;
ten či ten s děvkou váží o ni víc.

Paris. Jste příliš trpký pro svou krajanku.

Diomedes. Je příliš trpká pro svou zem. Však poslyš,
za každou kapku falše v chlípných žilách
pad řecký život; a za každý kventlík
té její poskvrněné mršiny
byl Trojan zabít. Co je schopna řeči,
tolik slov nevyslovila snad ani,
co Trojanů a Řeků padlo za ni.

Paris. Můj milý Diomede, jste jak kupec,
jenž haní zboží, jež by koupil rád;
my mlčíme o pokladu, jež máme –
a nechválíme to, co prodáváme.
Nuž, pojďme tudy.
Odejdu.

IV/2

*Tamtéž. Před Pandarovým domem.
Vystoupí Troilus a Kressida.*

Troilus. Jen šetří se, má milá, den je chladný.

Kressida. Zavolám tedy strýce, miláčku;
ať branku otevře.

Troilus. Ó, neruš ho;
jdi spát; buď spánek vrah tvých krásných očí
a jemný klid ať obklopí tvé smysly,
jak bezstarostné dítě.

Kressida. Tedy sbohem.

Troilus. Na lože, prosím.

Kressida. Jsem ti na obtíž?

Troilus. Ó, Kressido, však tento rušný den,
skřivánkem vzbuzen, splašil hnusné vrány
a snící noc již nechce krýt nám radost;
jinak bych nechtěl jít.

Kressida. Ach, noc tak krátká!

Troilus. Ta čarodějka! S travičí se plouží,
dlouhá jak peklo; v uchvácení lásky
má křídla rychlejší než myšlenka.
Nachladíš se a rozhněváš se na mne.

Kressida. Ó, zůstaň! Muži nikdy nechťi zůstat.
Já blázen! Kdybych byla řekla „ne“,
pak byl bys zůstal. – Slyš! Někdo je vzhůru.

Pandarus (uvnitř). Jak? Všechny dveře jsou tu dokořán?

Troilus. Je to tvůj strýc.

Vstoupí Pandarus.

Kressida. Mor na něho! Teď bude se mi smát!

Mám já to život!

Pandarus. Co je? Co je? Jak je to s panenstvím?

Vy, panno, kde je má neť Kressida?

Kressida. Pověste se, vy posměvačný strýci!

Napřed mě svádí, pak se posmívá.

Pandarus. Já sváděl, sváděl tě? Jen řekni, k čemu?

Nu, k čemupak {jen} jsem tě sváděl?

Kressida. Jen jděte, jděte, zpropadený strýče;

sám zlý, u jiných nesnášíte dobro.

Pandarus. Ha, ha. Ach, ubožátko, nebohé kuřátko, tak tys v noci nespala? Ten ničema mužský tě nenechal spát? Ať si ho vezme bubák!

Klepání.

Kressida. Neřekla jsem to? Po hlavě ho klepnout.

Kdo je to tam? Podívejte se, strýče.

Můj pane, pojd'te znova do pokoje;
smějete se, jak chtěla bych cos zlého.

Troilus. Ha, ha.

Kressida. Však mýlíte se; nemyslím již na to.

Klepání.

Jak silně tlučou! Pojd'te {Pojd'te}, prosím, nechci

ni za půl Troje, aby vás tu našli.

Odejdou Troilus a Kressida.

Pandarus (*jde k brance*). Kdo je tam? Chcete tu branku rozmlátit? Nu tak, co vlastně je?

Otevře, vstoupí Aeneas.

Aeneas. Dobrý den, pane, dobrý den.

Pandarus. Kdo je? Pan Aeneas; i na mou duchu,

hned jsem vás nepoznal; cože tak brzy?

Aeneas. Není tu kníže Troilus?

Pandarus. Tady? A co by tady dělal?

Aeneas. Nezapírejte, pane; on je zde;

prospěje mu, když se mnou promluví.

Pandarus. Že je tady, říkáte? Přísahám, to je víc než vím! Co se ~~mně~~ {mě} týče, přišel jsem pozdě večer domů. Co by tu dělal?

Aeneas. Tak copak? Jděte, škodíte mu, když ho zapíráte. Jste tak věrný k němu, že jste až falešný. Dělejte, jako že o něm nevíte a přiveďte ho; jděte!

Vstoupí Troilus.

Troilus. Co je tu? Co se děje?

Aeneas. Sotva mám kdy vás pozdravit, můj princi,

tolik mám naspěch. Je tu nablízku

váš bratr Paris a s ním Deifobos,

Řek Diomedes a náš Antenor,

jenž se k nám vrací; a za něho ihned

před první obětí a v této chvíli

musíme vydat Diomedovi

slečinku Kressidu.

Troilus. A kdo to schválil?

Aeneas. Priam a s ním i celá trojská rada.

Jsou nablízku a odhodláni k tomu.

Troilus. Jaký mám výsměch z toho, co jsem získal!

Půjdu jim vstříc; a vy, můj Aenee,

náhodou jste mě tady nenašel.

Aeneas. Dobrá, můj princi; co příroda skrývá,

víc není obdařeno mlčením.

Odejdou Troilus a Aeneas.

Pandarus. Je to možné? Jak nabyl tak pozbyl? Čert vem toho Antenora! Náš mladý princ se zblázní! Mor na toho Antenora! Že mu nesrazili vaz!

Vstoupí Kressida.

Kressida. Co je? Co se tu děje? Kdo tu byl?

Pandarus. Ó, ó.

Kressida. Proč vzdycháte tak těžce? Kde je můj pán? Že odešel? Řekněte ~~mně~~ {mi}, můj dobrý strýče, co se tady vlastně děje?

Pandarus. Chtěl bych být o tolik pod zemí, co jsem nad ní.

Kressida. Ó, bohové? Co se tu stalo?

Pandarus. Prosím tě, jdi dovnitř. Ó, že ses kdy narodila! Věděl jsem, že budeš jeho smrt!

Ubohý princ! Mor na toho Antenora!

Kressida. Můj dobrý strýče, prosím vás na kolenou, prosím vás, co se tady děje?

Pandarus. Musíš pryč, holka, musíš pryč; vyměnili tě za Antenora, musíš k svému otci a pryč od Troila; to bude jeho smrt; to bude jeho zkáza; to on nesnese.

Kressida. Ó, nesmrtelní bohové! Já nejdu!

Pandarus. Musíš.

Kressida. Nepůjdu, strýče; o otci nic nevím;
ni zbla o pokrevnosti; příbuzenství,
láska, krev, duše, nic mi blízké není,
než sladký Troilus! Svatí bohové,
Kressidou korunujte každou faleš,
když opustí kdy Troila! Čas, smrt, síla,
nechť se mnou dělají, co dovedou,
však pevné dno a budova mé lásky
je jako skutečný střed země, který
vše pohlcuje – půjdu dovnitř – plakat!

Pandarus. To udělej!

Kressida. Servu svůj skvělý vlas a chválené
své tváře rozdrásám, svůj jasný hlas
zahalím v sípění a zlomím srdce
jen pouhým zvukem: Troilus! Nechci z Troje!
Odejdou.

IV/3

Tamtéž. Před Pandarovým domem.

Vystoupí Paris, Aeneas, Troilus, Deifobos, Antenor a Diomedes.

Paris. Je jasný den a doba, určená
pro její vydání chrabrému Řeku
se rychle blíží. – Dobrý bratře Troile,
řekni té dámě, co ji očekává,
a rychle připrav ji.

Troilus. Do domu jděte;
předám ji tomu Řeku okamžitě
a jeho ruka, jíž ji převezme,
buď oltářem, tvůj bratr Troilus knězem,
jenž obětuje na něm vlastní srdce.
Odejde.

Paris. Víím, co je milovat a chtěl bych tak,
jak lituji tě, též ti pomoci.
Nuž, prosím, páni, pojd'me dovnitř.
Odejdou.

IV/4

Tamtéž. Pokoj v Pandarově domu.

Vystoupí Pandarus a Kressida.

Pandarus. Jen umírní se, umírní.

Kressida. Co povídáte mně {tu} o mírnosti?
Zlý, krutý, hluboký je žal, jež cítím,
a zraňuje mou mysl stejně těžce,
jak jeho příčina; jak zmírnit je?
Kdyby se dalo domluvit mé vášni,
spálit jí ochablé či chladné patro,
stejně bych mohla uklidnit svůj žal;
má láska nezmírní se přemýšlením;
můj žal se nezná nad tím rozloučením.

Vstoupí Troilus.

Pandarus. Tu, tu, tu přichází. – Ta milá holoubátka!

Kressida. Troile! Ó!, Troile!

Objímá ho.

Pandarus. To je ale podívaná na ten páreček! Dovolte, abych vás také obejmul. „Srdce, ó srdce,“ jak je to v té staré písni:

„Srdce, ó, srdce, srdce mé,
proč bol tě svírá úže?“

A on odpoví: „Ať naříká či němé je,
nikdo mu nepomůže“

Nikdy nebylo pravdivějších rýmů! Nikdo se toho nemusí odříkat, protože všichni se můžeme dožít, že se nám budou hodit takové verše, kdož ví, kdož ví? Tak co, jehňátka?

Troilus. Kressido, mám tě rád tak ryzí láskou,
že svatí bohové, zlí nad mou vášní,
vřelejší než je chladná modlitba,
jež vychází z mých úst – mi tebe berou.

Kressida. Bohové mohou závidět?

Pandarus. Ó, ano, ano, ano, je to vidět!

Kressida. Opravdu, musím z Troje odejít?

Troilus. Prokletá pravda!

Kressida. Také od Troila?

Troilus. ~~Od Troje i od Troila~~ {Od Tróje, od Troila}.

Kressida. {Což} Je to možné?

Troilus. A hned; nepřízeň osudu nám béře

i rozloučení, hrubě zbavuje nás
i odkladů a krutě brání rtům
spojení, násilím nám znemožňuje
i objetí, rdousí nám věrné sliby,
právě když rodíme je těžkým dechem.
My dva, již vzdechy tisícerými
jsme koupili se, teď se prodáváme
jen jedním, hrubě krátkým, neúprosným.
Nevlídny čas, jak vyplašený zloděj
kupí svůj hojný lup, ač neví, kam.
Tak mnohá rozloučení, jak hvězd v nebi,
rozličným dechem spjatá s polibky,
snižuje jen na jedno, pouhé „sbohem“.
Hladovým jedním polibkem nás sytí,
ztrpčeným solí přerývaných slzí.

Aeneas (uvnitř). Princí, je dáma ta již připravena?

Troilus. Volají vás; tak volá anděl smrti
„Pojď“ toho, který musí ihned zemřít. –
Ať počkají; vždyť ona přijde hned.

Pandarus. Kde jsou mé slzy? Ať se vyprší, aby se utišila ta bouře, jinak mi to vyrve srdce i s kořínky.

Odejde.

Kressida. Musím jít tedy k Řekům?

Troilus. Spásy není.

Kressida. Kressida smutná má jít k bujným Řekům?

Kdy spatříme se zas?

Troilus. Slyš, láska má, jen v srdci věrná buď –

Kressida. Já věrná? Jakže, jak zlá domněnka!

Troilus. Ne, přijmi klidně tuto domluvu,
tím se jí zbavíme.

Neříkám „věrná bud“ snad z obavy;
hodím svou rukavici třeba smrti,
že srdce tvé je prosté poskvrnny;
„Bud’ věrná“ říkám jenom, abych dodal
své další vyznání „jen věrná bud“,
a spatřím tebe zas.

Kressida. Pak, princi, vydáváš se v nebezpečí
velká a nesčetná. Já budu věrná!

Troilus. Vítám to nebezpečí. Nos tu pásku.

Kressida. A ty tu rukavičku! Kdy tě spatřím?

Troilus. Podplatím řecké strážce. Navštěvovat
tě budu noc co noc. Leč věrná bud’!

Kressida. Ó, nebe, zase „věrná“!

Troilus. Poslyš, má lásko, proč to říkám;
ti řečtí mladíci jsou velmi schopní,
k lásce jsou obdařeni přírodou,
vzlétají {jsou pyšní}, kvetou uměním a lstí.
Novost nás láká, k tomu pěkný vzhled –
je to jen mírnější druh žárlivosti,
pokládej, prosím, to za ctnostný hřích –
toho se děším.

Kressida. Nebesa! Ty vůbec
mne nemáš rád.

Troilus. Ať zemru pak jak lotr!
Nepochybuji o tvé věrnosti,
však o svých přednostech; neumím zpívat,
skákat jak tanečník, ni lichotit se,
vítězit v jemných hrách; toť dovednosti,
v nichž Řekové jsou proslulí a skvělí;
leč věz, že v každé z těchto lichotek
cíhá vždy němě vzývající d’ábel
a lstivě svádí. Ó, nenech se svádět!

Kressida. Ty myslíš, že jsem toho schopna?

Troilus. Ne!

Však někdy stane se, co nechceme.
A někdy zas jsme sobě samým d’áblí,
když pokoušíme vlastní křehké síly
a věříme v jich proměnlivou moc.

Aeneas (uvnitř). Nu, pane můj –

Troilus. Polib mne, rozlučme se.

Paris (uvnitř). Můj bratře Troile!

Troilus. Bratře, přijdi sem
a přiveď Aenea i toho Řeka.

Kressida. Můj princi, budete mi věrný?

Troilus. Co, já? Ach běda, v tom můj hřích, má chyba!

Co jiní lstí si loví dobrou pověst,
já ryzí pravdou sklízím prostotu;

co pozlacují měděné své mince,
pravdivě, prostě nosím ty své pravé.
Neboj se o mou věrnost; vždyť můj vtip
je prostý, věrný; nechci mluvit líp.

Vstoupí Aeneas, Paris, Antenor, Deifobos a Diomedes.

Buď vítán, Diomede: Tu je dáma,
kterou vám dáváme za Antenora;
u brány, pane, vydám ji v tvé ruce
a cestou řeknu ti, kdo ona je.
Jednej s ní dobře; na mou duši, Řeku,
když dostanu tě někdy pod svůj meč,
jmenuj jen Kressidu a budeš jistý
jak Priam v Troji.

Diomedes. Paní Kressido,
zbytečný je ten dík, jež váš princ čeká.
Třpytivé oko, nebe vašich tváří
vybízí k ochraně; nad Diomedem
jste vládkyní; jsem zcela k vašim službám.

Troilus. Nejednáš se mnou, Řeku, zdvořile,
když zahanbuješ horlivost mé prosby
tím, že ji chválíš. Pravím, řecký kníže,
ona tak převyšuje tvoji chválu,
jak ty jsi nehoden být jejím sluhou.
Střež se, s ní jednej dobře, neb ji střežím;
u strašlivého Pluta, jestli ne,
byť chránil tě sám velký Achilles,
hrdlo ti podříznu.

Diomedes. Jen klid, můj princ.
Nechť právem svého místa, poslání
smím volně mluvit; až pak budu pryč,
po svém se zařídím; však na rozkaz
nic nevykonám; podle její ceny
ji oceníme; když však díš „Buď tak!“
já se ctí v duši řeknu: „Nikterak!“

Troilus. Nuž, pojd' me k bráně. – Diomede, věz;
před odvážlivcem tím si hlavu střež!
Podej mi ruku, drahá; cestou tam,
co říci třeba, vše ti pošeptám.

Odejdou Troilus, Kressida a Diomedes. Hlas polnic.

Paris. Slyš! Hektorova polnice!

Aeneas. Jak rychle uběhlo to jitro!
Princ bude mne mít jistě za ospalce,
když slíbil jsem, že budu před ním v poli.

Paris. To Troilus zavínil. Teď spolu v boj!

Deifobos. Tak pospěšme si.

Aeneas. Ano, a s dychtivostí ženicha
teď následujme v patách Hektora.
Vždyť dnešního dne sláva Troje tkví
jen v jeho chrabrosti a rytířství.

Odejdou.

IV/5

Řecký tábor.

Vystoupí Ajax ve zbroji; Agamemnon, Achilles, Patroklos, Menelaos, Odysseus, Nestor a jiní.

Agamemnon. Zde stojíš, hotov k boji, svěží, smělý
a předbíháš čas jarou odvahou.
Nuž, hlasně hlas se polnicí svou Troji,
strašlivý Ajaxi, zděšený vzduch
necht' protkne hlavu velikého soka
a přivěje ho sem.

Ajax. Tu, herolde, máš měšec; roztrhni
si plíce, roztríš' bronzovou svou troubu.
Trub, lotře, až tvá křivá huba předčí
řkání {řihání} nafouklého severáku.
Pojď, vypni prsa, z očí plivej krev,
vždyť voláš Hektora.

Zvuk polnice.

Odysseus. Nic neodpovídá.

Achilles. Je ještě brzy.

Agamemnon. Hle, Diomed jde s Kalchasovou dcerou!

Odysseus. Je to on, po chůzi ho poznávám;
zvedá se na špičky; to jeho duch
jak v roztoužení od země ho táhne.

Vstoupí Diomedes a Kressida.

Agamemnon. Je tohle slečna Kressida?

Diomedes. Tak jest.

Agamemnon. Srdečně k Řekům vítám vás, má slečno.

Libá ji.

Nestor. Generál vítá ji sem políbením.

Odysseus. A něžností ji vítá kapitálně;
lépe by bylo líbat generálně.

Nestor. Jak dvorná rada; začínám.

Libá ji.

Zde maličkost {je} od Nestora.

Achilles. Já slíbám s vašich úst ten jeho led;
Achilles srdečně vás vítá.

Libá ji.

Menelaos. Já také měl kdys důvod k líbání.

Patroklos. To není důvod, byste {abyste} líbal teď.

Odstrčí ho.

Vždyť Paris mezi vás se postavil
a důvod k líbání vám pokazil.

Libá ji.

Odysseus. Ó, hanba; jenom proň se potýkáte!

Ztrácíte dech, by on měl rohy zlaté!

Patroklos (*libá ji {ji libá} opět*). Jeden za Menelaa; druhý za mne;
Patroklos líbá vás.

Menelaos. Hrom do něho!

Patroklos. Paris a já líbáme za něho.

Menelaos. Chci také líbat. Dovol, děvče zlaté.

Kressida. V polibcích dáváte či přijímáte?

Menelaos. Beru i dávám.

Kressida. To je málo platné;
za dobré polibky mi dáte špatné,
a proto nic.

Menelaos. Za jednu tři vám dám a ještě víc.

Kressida. Jste půlka muže; všechno nebo nic.

Menelaos. Já půlka muže? Který muž to není?

Kressida. Paris to není; je to případ známý,
vy jste jen půl a on je rovný s vámi.

Menelaos. Do hlavy jste mě štípla.

Kressida. Pro bohy!

Odysseus. Zranila byste se mu o rohy. –

Mohu vás, slečno, prosit o polibek?

Kressida. Můžete.

Odysseus. Žádám vás.

Kressida. Tak přece prostel!

Odysseus. Polibek dejte mi na přivítanou,
až Helena se stane zase pannou.

Kressida. Jsem dlužnicí; dám jej, až bude čas.

Odysseus. Ten čas však nikdy nevrátí se zas.

Diomedes. Pojd'te, má slečno; dovedu vás k otci.

Diomedes odvede Kressidu.

Nestor. Čiperná žínka!

Odysseus. Hanba, hanba jí!
Má jazyk v očích, tvářích, rtech, i nohy
jí mluví; poživačný duch jí kouká
z každého pohybu a kloubu těla.
Ó, tyhle šelmičky tak mrštných úst,
jež vlídně vítají, než přijde pozdrav
a otvírají listy svého vděku
dychtivým čtenářům, je mějte jen
za nízkou návnadu pro příležitost
a dcery rozkoše.

Polnice venku.

Všichni. Polnice trojské!

Agamemnon. Předvoj se sem blíží!

Vstoupí Hektor ve zbrani; Aeneas, Troilus a jiní Trojané.

Aeneas. Zdar, řecká šlechtě! Kterak odměníte
toho, kdo zvítězí? Jak zamýšlíte
prohlásit vítěze? Neb mají spolu
rytíři bit se se vši rozhodností
až do konce; či má se rozsoudit
nějakým hlasem nebo pravidlem?
Tak ptá se Hektor.

Agamemnon. A co říká Hektor?

Aeneas. Je mu to jedno; podřídí se celku.

Achilles. Podobné Hektoru a příznačné,
poněkud pyšné, zcela podceňuje
však soupeře.

Aeneas. Když Achilles, ne, pane,
kdo tedy jste?

Achilles. Když Achilles ne, nikdo.

Aeneas. Achilles tedy; nuže, vezte toto:
Ať v míře nejvyšší či nejnižší
se chrabrost s pýchou pojí v Hektorovi;
první je bez mezí jak vesmír sám,
druhá je pouhé nic. Jej správně ceňte;
co pýchou zdá se, je jen čirá dvornost.
Ajax je půlí Hektorovy krve;
ze soucitu zbyl Hektor způli doma;
půl srdce, ruky, půl Hektora čeká
a míšence, půl Trojana, půl Řeka.

Achilles. Co? Dívčí boj? Ó, dobře rozumím.

Vrátí se Diomedes.

Agamemnon. Hle, tu jde Diomed. – Jdi, rytíři,
stůj při Ajaxovi; jak s Aeneem
se dohodnete o pravidlech boje,
tak ať se stane; na život a na smrt
neb k smíru; soupeři jsou zpřízněni,
tím jejich boj se v hračku promění.

Ajax a Hektor vstoupí na kolbiště.

Odysseus. Již stojí proti sobě.

Agamemnon. Kdo je ten Trojan, co tak přísně zhlíží?

Odysseus. Nejmladší Priamův syn, pravý rytíř;
ač mlád, přec bez soupeře; pevný v slovu {slově};
výmluvný v činech, nečinný svou řečí;
nevzplane hned, však vzplanuv, ne hned klidný;
srdce a ruka volně otevřené;
co má, to dává, mluví to, co myslí;
když dává, soudnost střeží jeho štědrost;
nedává průchod zhoubným myšlenkám.
Mužný jak Hektor, víc však nebezpečný;
Hektor, i v žáru vzteku, ušetří
vše, co je něžné; ten však v ráži boje
se více mstí než láska v žárlivosti.
Troilus mu říkají, svou druhou naděj
naň vkládají, tak mocnou jako Hektor.
Tak říká Aeneas, jenž skrz naskrz
zná toho mladíka a soukromě
ve velkém Iliu mně toto sdělil.

Polnice. Hektor a Ajax bojují.

Agamemnon. Začíná zápas.

Nestor. Teď, Ajaxi, se dobře drž!

Troilus. Spíš, Hektore?

Probud' se!

Agamemnon. Jaké má zásahy! Teď tam zas, Ajaxi!

Diomedes. Nesmíte dál!

Polnice zmlknou.

Aeneas. Již dosti, knížata!

Ajax. Ještě jsem nevzplanul; chci dál se bít!

Diomedes. Co říká Hektor?

Hektor. Dosti; nechme toho. –

Jsi, kníže, sestry mého bratra syn,
příbuzný s velkým Priamovým rodem;
posvátnost naší krve zapovídá
krvavý rozkol mezi námi dvěma.
Kdybys byl smíšen jako Řek a Trojan,
že bys moh říci: „Ruka ta je řecká
a tato trojská; svaly těch mých údů
řecké a tyto trojské; matky krev
řine se v pravé tváři, v levé však
krev mého otce; u mocného Jova,
neodnesl bys jeden řecký úd,
na němž by meč můj neprovedl náznak
prudkého sporu. Spravedliví bozi
však brání, aby kapku krve matky,
posvátné tety, smrtící můj meč
neprolil. Objímám tě, Ajaxi. –
U toho, který hřmí, máš pevné paže.
Hektor je rád jen takto uchopí;
čest tobě, bratranče!

Obejmou se.

Ajax. Dík, Hektore!

Jsi příliš šlechetný a upřímný.
Přišel jsem zabít tě, můj bratranče
a sklízet nesmírnou čest ze tvé smrti.

Hektor. Ani rek Neoptolemus, tak vzácný,
nad jehož třpytnou přilbou sláva volá
hlasitě: „To je on!“, by nemoh myslit,
že rozmnoží si čest {věhlas} nad Hektorem.

Aeneas. My nyní čekáme na obou stranách,
co bude dál.

Hektor. Tak odpovídáme:
výsledek – objetí! Ať žije Ajax!

Ajax. Kdybych směl ~~očekávat vděk~~ {čekat vděčnost} za prosbu –
co zřídka se mi stává – pozval bych
slavného bratrance do řeckých stanů.

Diomedes. To chce též Agamemnon; Achilles
bez zbroje zřít chce reka Hektora.

Hektor. Aenee, přived' ke mně bratra Troila
a oznam přátelské to setkání
těm, kteří čekají mne z trojské strany;
ať domů jdou. – Bratranče, podej ruku;
s vašimi reky pojím ve tvém stanu.

Ajax. Veliký Agamemnon také přijde.

Hektor. Ty nejvzácnější z nich mně uveď jménem;
jen Achilla můj pátrající zrak
necht' pozná podle mohutného vzrůstu.

Agamemnon. Okraso zbraně! Vítám tě jak ten,
kdo rád by zbyl se takového soka.
Tak nevítám tě; rozuměj mi lépe.
Co bylo a co bude, skrývá slupka
a beztvárná suť zapomenutí;
však v této chvíli důvěra a věrnost,
zproštěná prázdných obmyslných léček,
vítá tě s nejsvětější upřímností,
od srdce k srdci, velký Hektore.

Hektor. Vladaři Agamemnone, můj dík.

Agamemnon (*≠ Troilovi*). Též tobě, proslavený Trojane.

Menelaos. Zdravím tě jako knížecí tvůj bratr;
vítejte, páre válečnických bratrů.

Hektor. Kdo promlouvá k nám?

Aeneas. Vzácný Menelaos.

Hektor. Ó! Při Martově rukavici, dík.

Neklňte mi, že přísahám tak divně;
bývalá vaše choť vždy přísahá
při rukavičce Venušině;
je zdráva; neposílá vám však pozdrav.

Menelaos. Nic více o ní; usmrcuje mě to.

Hektor. Promiňte, že vás zraňuji.

Nestor. Často jsem, chrabrý Trojane, tě viděl
v osudné seči, v řadách řeckých hochů
jak razils krutou cestu; viděl jsem tě,
s Persea ohněm, fryžského hnát oře,
vzdávat se mnohých výhod, úskoků,
do vzduchu vrhat napřážený meč,
nenechav zraňovat ho zraněné;
takto jsem pravil k spolubojovníkům:
„Hle, Jupiter, jak uštedřuje život!“
Zřel jsem, jak odpočívals, nabrals dech,
když v kruhu obstoupli tě Řekové,
jak olympijský vítěz; to jsem viděl;
však podobu tvou – byls vždy v oceli –
dřív neviděl jsem; znal jsem tvého děda,
zápasil jsem s ním kdys; byl dobrý voják;
však u velkého vládce Marta, nebyl
jak ty. Necht' starý muž tě obejmě;
bud', chrabrý reku, vítán v našich stanech.

Aeneas. Toto je starý Nestor.

Hektor. Nech obejmout se, stará kroniko,
tys dlouho ruku v ruce kráčel s časem.
Velebný Nestore, rád obejmu tě.

Nestor. Kéž raděj bych se s tebou utkal v boji,
jak potýkám se s tebou v zdvořilosti.

Hektor. To bych si přál.

Nestor. U této bílé brady,
utkám se s tebou třeba zrovna zítra.
Bud' vítán, vítán. Za mých mladých let...

Odysseus. Jak to, že vaše město ještě stojí,
když jeho nejmocnější sloup je zde?

Hektor. Znam vaše rysy, kníže Odyssee.
Oh, pane, mnohý Řek a Trojan padl,
co prvně zřel jsem vás a Diomeda
v Troji, co člena v řeckém poselství.

Odysseus. Tehdy jsem předvídal již, co se stane;
mé proroctví je splněno jen způli;
že ony zdi, co mocně hradí město,
věže, jichž štíty líbají se s mraky
své paty budou líbat.

Hektor. Nevěřím vám.
Ty dosud stojíš; skromně míním jen,
že každý padlý fryžský kámen stojí
i kapku řecké krve; konec teprv
buď korunou; a starý soudce Čas
vše rozhodne.

Odysseus. Pak přenechme to jemu!
Šlechtný, chrabrý Hektore, buď vítán!
Po našem veliteli já tě prosím,
přijď ke mně k obědu do mého stanu.

Achilles. V tom musím předejít tě, Odyssee. –
Tebou jsem, Hektore, své oči sytil;
přísně jsem prozkoumal tě, Hektore,
cenil úd po údu.

Hektor. Snad Achilles?

Achilles. Jsem Achilles.

Hektor. Stůj rovně, prosím; ať se podívám.

Achilles. Tak si jen posluž.

Hektor. Ne, ne, jsem již hotov.

Achilles. Bereš to zkrátka. Shlédnu ještě jednou
úd po údu, jak byl bys na prodej.

Hektor. Listuješ ve mně jako v knize vtípů?
Víc ve mně je, než čemu porozumíš.

Proč pohledem svým tak mě prohlížíš?

Achilles. Řekni mi, nebe, v které části těla
mám zničit ho, zda tam či tam či tam?
A naznač mi ten průlom, kterým prchne
duch velikého Hektora! Mluv, nebe!

Hektor. Svou odpovědí, pyšný muži, zlehčil
bych svaté bohy. Jenom chvíli vyčkej;
ty myslíš dostat život můj tak lehce,
že v přesných obrysech chceš určit místo,
kde doženeš mne k smrti?

Achilles. Pravím, ano.

Hektor. Kdybys byl věštitrna, jež takto mluví,
nevěřil bych ti. Měj se na pozoru!
Nestihnu tě, ať tam či tam či tam;
u perlíku, jenž Marsu přílbu koval,
já zabiji tě všude, tak či tak. –

Řekové, moudře omluvte mou chválu,
ten jeho žvást mě nutí k bláznění;
však vynasnažím se svá slova splnit,
neb nikdy víc –

Ajax. Mírni se, bratranče. –

A vy, Achille, zanechte těch hrozeb,
než přinese je náhoda či záměr;
každý den máte Hektora až po krk,
máte-li chuť. Však celý stát, se bojím,
vás nepřinutí se s ním pohádat.

Hektor. Prosím vás, utkejme se spolu v boji; byla
to drobná válka, co jste vyhýbal se
řeckému sporu.

Achilles. Hektore, mne vzýváš?
Ráno ti ~~spojím~~ {stojím}, zuřivý jak smrt;
večer jsme přátelé.

Hektor. Tvou ruku na to.

Ajax. Knížata řecká, teď do mého stanu;
tam bude hostina; a potom každý,
jak Hektor přeje si a vaše štědrost
mu vyjde vstříc, se jednotlivě bavte. –
Udeřte v bubny, necht' zní polnic hlas,
že velký voják navštívit jde nás.

Odejdou všichni kromě Troila a Odyssea.

Troilus. Prosím o zprávu, kníže Odyssee,
kde v táboře tu asi ~~Kalchas~~ {bydlí Kalchas}.

Odysseus. U stanu Menelaa, princí Troile;
tam Diomedes dnes s ním hoduje;
ale ten nedbá na nebe ni zemi,
však se vším zápalem se oddává
překrásné Kressidě.

Troilus. Popřejte mi té cti, můj milý kníže,
až odejdeme od Agamemnona,
doved'te mě tam.

Odysseus. Velmi rád, můj princí.
Důvěrně řečeno, jakou má pověst
Kressida v Troji? Nepláče tam pro ni
některý milovník?

Troilus. Pane, kdo vynáší se ranami,
je hoden výsměchu. Nuž, půjdem spolu?
Milujíc byla, bude milována;
však lásky vždycky Osudem je štvána!
Odejdou.

PÁTÉ DĚJSTVÍ

Výstup 1

Řecký tábor před Achillovým stanem.

{Vstoupí Achilles a Patroklos.}

Achilles. Rozpálím krev mu řeckým vínem dnes
a zítra mu ji šavlí ochladím.

Patrokle, bujně si s ním zavdejme.

Patroklos. Jde Thersites.

Vstoupí Thersites.

Achilles. Tak co, ty přiboudlino závisti?

Ty spálenino přírody, co je?

Thersites. Ty obraze toho, čím se zdáš, ty idole těch, kdo uctívají idioty, tu máš dopis.

Achilles. Od koho, ty zmetku?

Thersites. Nádobo bláznovství, z Troje.

Patroklos. Kdo hlídá teď stany?

Thersites. Felčarův vak neb pacientův rak.

Patroklos. Dobře řečeno, protivo, ale nač tyhle žertíky?

Thersites. Prosim tě, buď zticha, hochu; z tvých řečí nezmoudřím; mají tě za Achillova pohůnka.

Patroklos. Cože, pohůnka, ty ničemo? Co to má být?

Thersites. Nu, jeho mužská děvka. Nechť hnusné jižní mory, svírání střev, ruptury, katary, píchání kamínků v zádech, letargie, ochrnutí, krhavé oči, zatvrdlá játra, hvízdající plíce, hnisavé vředy, dna, zvápenatělé prsty, nezhojitelný kostižer a švábský svrab padnou a ještě jednou padnou na toto nepřírozené obcování!

Patroklos. Co, ty zpropadená nádobo zloby, co myslíš tím proklínáním?

Thersites. Proklínám tebe?

Patroklos. To ne, ty zpukřelý sude, ty nechutná zkurvená psino, to ne!

Thersites. Ne? Pak nač se střapčíš, ty ješitné nezpracované přadeno kus[u] hedvábí, ty zelený oční kšilte, ty třapci na měšci marnotratníka? Ach, jak je ubohý svět zamořen takovými vodními mouchami, odpadky přírody!

Patroklos. Dost již, žlučníku!

Thersites. Pěnkavčí vejce!

Achilles. Patrokle můj, tu úplně se hrouť
můj velký záměr na zítřejší souboj.

Tu píše mi královna Hekuba;

zdraví mě její dceř, má krásná láska;

ty kárají mne, zapřísahají,

bych neporušil slib; ten dodržím;

Řecko a sláva, čest a vše se vzdej;

zde první slib můj; neporuším jej!

Pojď, Thersite a okrášli mi stan;

dnešní noc věnovat chci zábavám!

Pojď, Patrokle!

Odejdou Achilles a Patroklos.

Thersites. S velkou dávkou krve a příliš malou dávkou mozku ti dva by se mohli lehce zbláznit; ale budou-li jednat s příliš velkou dávkou mozku a příliš malou dávkou krve, pak ze mne bude felčar bláznů. Tu je Agamemnon, dosti počestný chlapík, který má rád křepeličky; ale nemá ani tolik mozku co ušního mazu; a ten jeho bratr, to krásné převtělení Jova do býka – původní předobraz a pokřivený památník paroháče, ten způsobný zouvák na řetěze, zavěšený na noze jeho bratra – do jaké podoby, od něho odlišné, by mohl vtíp, prošpikovaný zlobou a zloba, podporovaná vtípem, ho proměnit? Do osla by nebylo nic, protože je osel i vůl. Do vola by nebylo nic, neboť je vůl i osel. Být psem, mezkem, kocourem, tchořem, ropuchou, ještěrkou, vejrem, kánětem, herinkem bez jiker, to by mně nevadilo; ale být Menelaem, to bych se rouhal Osudu! Neptejte se mne, čím bych chtěl být,

kdybych nebyl Thersitem; nestaral bych se, kdybych byl vši na lazaroví, jen kdybych nebyl Menelaem. – Hele, duchové s ohněm!

Vstoupí Hektor, Troilus, Ajax, Agamemnon, Odysseus, Nestor, Menelaos a Diomedes s pochodněmi.

Agamemnon. Bloudíme, bloudíme.

Ajax. Ne, tam to je,
kde je to světlo.

Hektor. Obtěžuji vás.

Ajax. Ó, ne!

Odysseus. Hle, tu jde sám náš průvodce.

Vstoupí Achilles.

Achilles. Hektore, vítej, vítejte, vy princí.

Agamemnon. Dobrou noc přeji, milý kníže trojský;
tu Ajax obstará vám čestnou stráž.

Hektor. Dobrou noc, díky, řecký veliteli.

Menelaos. Dobrou noc, kníže.

Hektor. Dobrou noc, sladký princí Menelae.

Thersites. Sladká břecha, povídá; sladká žumpa, sladká stoka!

Achilles. Dobrou noc, přivítání těm, kdo jdou
či zůstávají.

Agamemnon. Dobrou noc.

Odejdou Agamemnon a Menelaos.

Achilles. Náš Nestor zůstává, též Diomedes;
hodinu či dvě buďte s Hektorem.

Diomedes. Nemohu, pane, neodkladná věc
mne volá. – Zdráv buď, velký Hektore!

Hektor. Zde ruka má.

Odysseus (*stranou k Troilovi*). Za jeho pochodní!

Ke Kalchasovi jde; hned přijdu také.

Troilus. Velká čest, pane můj.

Hektor. Tak dobrou noc.

Odejdou Diomedes, Odysseus a Troilus za ním.

Achilles. Nuž pojd'te; vstupte do stanu.

Odejdou Achilles, Hektor, Ajax a Nestor.

Thersites. Tenhle ten Diomed je falešný ničema a moc poťouchlý chlap. Nevěřím mu, když na mě zašilhá a nic víc než hadu, když zasyčí. Když slibuje, pořád mele hubou, jak starý pes; ale když něco splní, pak z toho hned hvězdáří předpovídají; je jim to znamením, že se budou dít velké věci; spíš slunce si půjčí zář od měsíce než Diomed dodrží slovo. Raděj se zřeknu potěšení vidět Hektora, jen abych po tomhle mohl slídit; prý drží s nějakou trojskou trajdou a zrádce Kalchas jim půjčuje stan. Půjdu za ním. – Nic než neřádstvo, samí vykutálení ptáčekové.

Odejde.

V/2

Tamtéž. Před Kalchasovým stanem.

Vystoupí Diomedes.

Diomedes. Co, jste ještě vzhůru? Mluvte.

Kalchas (*uvnitř*). Kdo volá?

Diomedes. Diomed. Že je tam Kalchas! – Kde je vaše dcera?

Kalchas (*uvnitř*). Hned k vám přijde.

Vstoupí Troilus a Odysseus; za nimi Thersites.

Odysseus. Stůjte, ať pochodeň nás neprozradí.

Vstoupí Kressida.

Troilus. Kressida vchází.

Diomedes. Nu, má svěřenko.

Kressida. Co, milý opatrovníku? – Jen slůvko.

Šeptá.

Troilus. Tak důvěrně?

Odysseus. Každému zapěje na první pohled.

Thersites (stranou). Té trefí každý do noty i bez partesů, to víme.

Diomedes. Zda vzpomínáš si?

Kressida. Jak mám nevzpomínat?

Troilus. Nač si má vzpomínat?

Odysseus. Jen poslouchejte!

Kressida. Medový Řeku, nesváděj mě k hříchu.

Thersites. Ó, bídáctví!

Diomedes. Nu, pak –

Kressida. Povím ti, co –

Diomedes. Ne, ne, nic nemluv; nejsi upřímná.

Kressida. Opravdu, nemohu; co chcete po mně?

Thersites (stranou). Jen lumpárnu: máš otevřít mu tajně.

Diomedes. To, co jsi přísahala, že mně splníš.

Kressida. Prosím to nechtěj, co jsem slíbila,
chtěj všechno, jen to ne, můj milý Řeku.

Diomedes. Nuž dobrou noc!

Troilus. Jen vyčkej!

Odysseus. Tak co, Trojane?

Kressida. Můj Diomede.

Diomedes. Ne, dobrou noc, už nechci být tvým bláznem.

Troilus. I lepší tebe je.

Kressida. Slyš do ouška!

Troilus. Ach mor, já zešílím!

Odysseus. Jste, princí, rozčilen; pak odejděme,
by vaše nevůle se nevybila
zlostnými slovy; čas je vražedný,
a místo nebezpečné; prosím, pojd' me.

Troilus. Pohled' tam, prosím.

Odysseus. Nejste trpělivý.

Troilus. Stůj, prosím. U pekla a jeho muk,
už slova nepromluví.

Diomedes. Dobrou noc.

Kressida. V zlosti se rozejdeme?

Troilus. To tě mrzí?

Věrnosti zvadlá?

Odysseus. Co, můj pane.

Troilus. Hrome,

už mlčím.

Kressida. Opatrovníku; můj Řeku –

Diomedes. La, la, la, sbohem; vy se vymlouváte.

Kressida. Nemohu, vskutku; přijďte někdy jindy.

Odysseus. Vy třesete se, pane; půjdeme?

Jste bez sebe.

Troilus. Hladí mu tváře.

Odysseus. Půjd' me!

Troilus. U Jova, zůstaň; nepromluvím slova.

Mezi mou vůlí a tou urážkou

je mírnost na stráž. Jen ještě chvílku.

Thersites. Jak d'ábel chlípnosti svým tučným zadkem a bramborovými prsty polechtává ty dva, aby se k sobě přitiskli. Vří, chlípnosti, vří!

Diomedes. A potom půjdeš?

Kressida. Opravdu, pane; nevěřte mi jinak.

Diomedes. Co důkaz dej mi něco v zástavu.

Kressida. Přinesu to.

Odejde.

Odysseus. Slíbil jste mírnit se!

Troilus. Ó, nebojte se;

sám sebou nechci být a potlačím,

co pociťuji; jsem již sama Mírnost!

Vstoupí Kressida.

Thersites. Teď přichází zástava; teď, teď, teď.

Kressida. Tu, Diomede, vezmi si tu pásku.

Dává ji.

Troilus. Ó, krásu, kde tvá věrnost?

Odysseus. Milý pane –

Troilus. Už budu klidný, aspoň z vnější strany.

Kressida. Pohleďte na tu pásku, dobře hleďte –
on měl mě rád – falešná děvko! – Sem s ní!

Diomedes. Čí byla[?]

Kressida. Lhostejno; teď mám ji nazpět.

Nechci se zítra večer s vámi setkat.

Prosím tě, Diomede, nechod' sem.

Thersites. Ona teď brousí. Podařený brousek!

Diomedes. Musím to mít.

Kressida. Co, toto?

Diomedes. Ano, to.

Kressida. Ó, bohové! Ó, drahá zástavo!

Tvůj pán teď leží v loži, myslí na mne,

na tebe; vzdychá, bere rukavičku

a ve vzpomínkách něžně líbá ji,

jak tebe já. Ne, neberte mi ji,

kdo vezme ji, ten vezme s ní mé srdce.

Diomedes. Měl jsem již tvoje srdce; to jde za ním.

Troilus. Já přísahal jsem klid.

Kressida. Opravdu, nedám ti to, Diomede!

Snad dám ti za to něco jiného.

Zápasí spolu.

Diomedes. Já chci to mít. Čí byla?

Kressida. To je jedno.

Diomedes. Řekni mi, kdo to měl?

Kressida. Někdo, kdo měl mě více rád než ty.

Teď máš ji ty, jen vem si ji.

Diomedes. Čí byla?

Kressida. Při Dianě a jejích družkách všech,
ni z vlastní vůle neřeknu vám, čí.

Diomedes. Já ponesu ji zítra na přílbici
a potřu toho, kdo si po ní sáhne.

Troilus. Kdybys co d'ábel na rohu ji nosil,
já si ji vyžádám!

Kressida. Teď je to odbyto a pryč; však přec ne;
já v slovu nedostojím.

Diomedes. Pak buď sbohem.

Naposled dráždila jsi Diomeda.

Kressida. Ach, nechod' pryč. Nu, řeknu jenom slovo
a hned jsi vzhůru.

Diomedes. Nemám rád ty zmatky.

Thersites. Já taky ne, u Pluta; ale co se vám nelíbí, já mám nejraději.

Diomedes. A kdy mám přijít, kdy?

Kressida. Jen přijď! Ó, Jove,
přijď! Bude mi tak teskno!

Diomedes. Zatím sbohem.

Kressida. Dobrou noc, prosím, přijdi zas!

Diomedes odejde.

Ach, Troile,

bud' sbohem! Jedno oko na tě zří,
co druhé se srdcem mým jinde dlí.
Ó, tím jsme vinny, ubohé my ženy,
omylem očí že jsme unášeny.
Když oko mýlí se, my bloudíme
a zrakem svedeny pak hřešíme.

Odejde Kressida.

Thersites. A důkaz lásky shrň si do popěvku,
když řekneš: „Duch můj proměnil se v děvku!“

Odysseus. Vše skončeno.

Troilus. Tak jest.

Odysseus. Nač prodlévat?

Troilus. Abych si v mysli znova uvědomil
každíčkou slabiku, co jsem tu slyšel.
Však řeknu-li, jak ti dva jednali,
nebudu lhát, když rozhlásím tu pravdu?
V srdci mám přece jenom důvěru
a naději tak neochvějně pevnou,
jež vyvrací vjem očí mých a uší;
jak smysly ty by oklamat mě chtěly
a stvořeny, jen aby pomlouvaly.
Byla tu Kressida?

Odysseus. Copak jsem kejklíř?

Troilus. Jistě tu nebyla.

Odysseus. Ne, jistě byla.

Troilus. Můj zápor nemá příchut' šílenství.

Odysseus. Můj také ne, Kressida byla zde.

Troilus. Pro čest všech žen jen tomu nevěřte!

Mysli na naše matky; nedej důvod
jízlivým kritikům, co bez příčiny
k haně, dle Kressidy jen všechny ženy
soudí; tu raděj věř, že nebyla to.

Odysseus. Čím pohaněla, princi, naše matky?

Troilus. Ničím, když nebyla to právě ona.

Thersites (*stranou*). Chce se tím chvástáním připravit o vlastní zrak?

Troilus. Kressida Diomedova, ne ona!

Když krása duši má, to není ona,
když duše světí slib a slib je svatý,
když svátost slouží bohům k radosti,
když jednota je všemu zákonem,
není to ona! Šílený ten rozpor,
jenž klad i zápor staví proti sobě!
Dvojaký soud! Když může rozum bouřit
bez zničení a ztráta přijmout rozum
bez vzpoury; je to Kressida či ne?
V mé mysli zvedá se tak divný boj,
že odděluje neoddělitelné
šířeji nežli zem a nebesa;
a přece šíře této trhliny
nedává vzniknout jedinému bodu,
jemnějšímu než Arachnino vlákno.
Důkaz? Ó, důkaz, jako brány Pluta;
Kressida spjata se mnou pouty nebe!
Důkaz? Ó, důkaz, pevný jako nebe;
nebeské pouto zvadlo, zašlo, zchřadlo;
a jiným uzlem, jež pět prstů spředlo,
svázané zlomky věrnosti a lásky,
zbytky a střípky, trosky, nedojedky
zvrácené lásky dány Diomedu.

Odysseus. Může být vzácný Troilus zpola stížen
tím vším, co v rozvášnění vykládá?

Troilus. Ó, ano, Řeku; to buď rozhlášeno

rudými písmeny jak srdce Marta
ve výhni Venuše; neb nikdy nevzplál
mladík tak nekonečně věrnou duší!
Slyš, Řeku; jak miluji Kressidu,
mám v stejné těžké zášti Diomeda.
Ten znak je můj, jež ~~upevní na přilbě~~ {nese na přilbě};
kdyby ji ukoval sám Vulkán,
můj meč ji protne. ~~Ano~~ {Ani} strašná spoušť,
již námořníci zovou hurikán,
všemocným sluncem zahuštěna v horu,
neohluší víc řevem Neptuna,
když dopadne, než zuřivý můj meč
postihne Diomeda.

Thersites. Ten ho polechtá za jeho záletnictví!

Troilus. Kressido zrádná, zrádná, zrádná, zrádná!
Necht' srovnána s tvým poskvrněným jménem
nevěra navždy září!

Odysseus. Mírněte se!
Pokřik váš přivábí sem jejich sluch!

Vstoupí Aeneas.

Aeneas. Již hodinu vás hledám, drahý pane.
Hektor již jistě ozbrojen je v Troji;
Ajax, váš strážce, chce vás odvést domů.

Troilus. Jsem k službám; dvorný kníže, buďte zdrav!
Nevěrná, sbohem! Diomedé, běda,
ať třeba tvrz ti na hlavě se zvedá!

Odysseus. Já dovedu vás k bráně.

Troilus. Můj rozpačitý dík.

Odejdou Aeneas, Troilus a Odysseus.

Thersites (vystoupí dopředu). Chtěl bych se setkat s tím ničemou Diomedem. Zakrákal bych jak havran a věstil zkázu, zkázu. Patroklos mně dá, co budu chtít, za zprávu o téhle děvce. Papoušek neudělá víc za mandli než on pro povolnou děvku. Neřádstvo, neřádstvo: pořád válka a neřádstvo; ty nevyjdou nikdy z módy! Čert ať je ohněm spálí!

Odejde.

V/3

Troja. Před Priamovým palácem.

Vystoupí Hektor a Andromaché.

Andromaché. Kdy byl můj muž tak špatně naložen,
že nepřál sluchu napomenutí?
Ó, svlékni, svlékni zbroj, dnes nebojuj.

Hektor. Nutíš mě urážet tě: jdi mi pryč!

U věčně živých bohů, půjdu dnes.

Andromaché. Mně zrovna dnes se zdálo o neštěstí.

Hektor. Přestaň s tím, jdi.

Vstoupí Cassandra.

Kassandra. Kde je můj bratr Hektor?

Andromaché. Zde, sestro; ozbrojen a lačný krve.

Se mnou se spoj k hlasitým, snažným prosbám;

padněme na kolena; zdálo se mi

o řežích krvavých a celou noc

jsem zřela podoby a skutky vraždy.

Kassandra. To souhlasí.

Hektor. Ať zazní polnice!

Kassandra. Pro nebesa, ne k útoku, můj bratře.

Hektor. Pryč! Bozi slyšeli mě přísahat.

Kassandra. Bozi jsou hluší k náhlým, dětským slibům;

oběti jsou to nečisté, víc děsné

než u obětních zvířat skvrny v játrech.

Andromaché. Ó, dej si radit; neměj za svaté

pro dobro zranit; pak by bylo správné,

co ukradli jsme, zase darovat

a loupit v prospěch dobročinnosti.

Kassandra. Sliby pro dobrý účel necht' jsou pevné;
závazný není slib pro každý účel.
Zbroj odlož, chrabrý Hektore.

Hektor. Už dost;
má čest vzdoruje bouřím osudu;
život je cenný; avšak cenný muž
cení si více cti než života. –

Vstoupí Troilus.

Co, mladý muži, chceš dnes bojovat?

Andromaché. Kassandro, otci vzkaž, ať poradí nám.

Odejde Cassandra.

Hektor. Ne, mladý Troile, odlož brnění;
dnes já jsem ~~na~~laděn {přihotoven} pro rytířství.
Nech svaly dorůst, až ti zesílí
a nezkoušej je ještě v hrůzách války.
A nepochybuj, i když nemám zbroje,
přec zastanu se tebe, sebe, Troje!

Troilus. Bratře, ty trpíš chybou milosti,
jež víc by lvu slušela nežli muži.

Hektor. Že chybou, Troile? Pokárej mne za ni.

Troilus. Když často obklíčení Řekové
padali vanem svistu tvého meče,
ty zvolals: „Vstaň a žij!“

Hektor. Tak jedná rek!

Troilus. Tak jedná bloud, u Jova, Hektore!

Hektor. Jak to, jak to?

Troilus. Pro lásku bohů všech,
u matek zanechme ten mnišský soucit,
když máme oblečeno brnění,
jen pomsta plná jedu veď nám meče;
krutost buď ostruhou a soucit uzdou.

Hektor. Fuj, divochu!

Troilus. Je válka, Hektore!

Hektor. Dnes nerad, Troile, viděl bych tě v boji.

Troilus. Kdo smí mne zadržet?

Ni osud, poslušnost, ni ruka Marta,
byť kynuli mně rozžhavenou dýkou,
Hekuba, Priam, oba na kolenou,
s očima vznícenýma tokem slz;
ni ty, můj bratře, s napřaženým mečem
na moji ochranu, mě neodvrátíš,
jen moje smrt.

Vrátí se Cassandra s Priamem.

Kassandra. Uchop ho, Priame, a drž ho pevně.

Je berla tvá; bez jeho podpory,
jsa o ni opřen, Troja o tebe,
padnete všichni.

Priam. Zůstaň, Hektore.

Žena má sny a matka vidění,
Kassandra věští a nyní též já

jsem náhle jat byl duchem prorockým
a pravím ti, že den je neblahý;
a proto zůstaň.

Hektor. Aeneas je v poli;
a já jsem zavázal se mnoha Řekům,
v příslibu chrabrosti, se objevit
před nimi dnes.

Priam. A přece nesmíš jít.

Hektor. Nesmím své slovo porušit.

Víte, že znám svou povinnost; a proto
ať nezahanbím úctu, dovolte mi,
bych s vaším souhlasem nastoupil cestu,
v níž bráníte mi, vládče Priame.

Kassandra. Priame, nepovol mu.

Andromaché. Ne, můj otče.

Hektor. Andromaché, já na tebe se zlobím;
u naší lásky prosím, odejdi.

Odejde Andromaché.

Troilus. Blouznivé, snící, pověřivé děvče
dělá ty zmatky.

Kassandra. Sbohem, Hektore!
Vidím, jak zmíráš! Jak ti oči blednou!
Ó viz, jak krvácíš z nesčetných ran!
Slyš, jak lká Troja! Pláče Hekuba!
Jak v bolu utápí se Andromaché!
Jak zoufalství a šílenství a hrůza
jak pomnutí herci obcházejí
a křičí: „Hektor! Hektor pad! Ó, Hektor!“

Troilus. Pryč! Pryč!

Kassandra. Poslední sbohem, Hektore, ti dám;
oklameš Trojany i sebe sám.

Odejde.

Hektor. Jste zděšen, kníže, jejím pokřikem.
Nechť město klidné je; teď v boj se dám,
jak skončí to, buď večer známo vám.

Priam. Sbohem; nechť bohové tě ochrání!

Odejdou na různé strany Hektor a Priam. Ryk bitevní.

Troilus. Již bojují! – Pojď, Diomedo v sázku;
buď ztratím ruku svou neb získám pásku.

Když odchází, setká se s Pandarem.

Pandarus. Slyšte, můj princí! Slyšte!

Troilus. Co je?

Pandarus. Tuhle mám dopis od té chudinky holčinky.

Podává.

Troilus. Dovol, ať si jej přečtu.

Pandarus. Ta zatracepená záducha, ta zatracepeně ničemná záducha mě trápí a pak ten bláznivý osud té holky; jednou tohle a pak zase tamto a tak se mnou už za pár dní bude asi konec. K tomu mi ještě pořád teče z očí a v kostech mám hrozitánské loupání; jestli mě někdo neučaroval, tak nevím, co si mám o tom myslet. Tak co vám tam povídá?

Troilus. Jen slova, slova, nejdou od srdce;

Roztrhá dopis.

skutečnost jeví se však zcela jinak.

Tu, větre, vem si je, roztoč je, smíchej –

Mou lásku klamáním a slovy mučí,

však v skutcích se již u jiného učí!

Odejdou na různé strany.

V/4

Mezi Trojou a řeckým táborem.

Bitevní ryk, výpady. Vystoupí Thersites.

Thersites. Teď se tam řežou hlava nehlava a já se na to půjdu kouknout. Ten potměšilý, zlomyslný holomek Diomed nasadil si na přílbu pásku toho až po uši zamilovaného mladého trojského zelenáče; chtěl bych je vidět, až se do sebe dostanou; kéž by ten mladý trojský osel, který je do té děvky zamilován, poslal toho řeckého kurevníka s páskou zpět k té falešné rozmarné couře s poselstvím bez pásky. Na druhé straně celá státnická moudrost těch křivopřísežných padouchů – toho přestárlého, žluklého, od myši ožraného, suchého syra Nestora a té podšité lišky, Odyssea, nestojí ani za jahodu; ve své státnickosti poštvají tu zparchantělou psinu Ajaxe na psa stejně mizerné rasy, Achilla; jenže teď najednou je pes Ajax vzteklejší než pes Achilles, který dnes nechce bojovat; načež Řekové se začínají zahazovat s barbarismem a státnická moudrost upadá ve psí. Pozor! Přichází muž s páskou a muž bez pásky!

Vstoupí Diomedes, pronásledovaný Troilem.

Troilus. Neprchej; vrhneš-li se do Styxu,

poplavu též.

Diomedes. Přec ústup není útěk;

neprchám; avšak obezřelá starost

nutí mě odpoutat se před přesilou.

Tak dej si pozor!

Thersites. Braň si svou děvku, Řeku! Hleď si své coury, Trojane! Ty, teď jde o pásku, jde o pásku!

Troilus a Diomedes odejdou bojujíce.

Vstoupí Hektor.

Hektor. Řeku, kdo jsi? Jsi hoden Hektora?

Jsi čestný, urozený muž?

Thersites. Kdepak, jsem darebák; zparchantělý posměváček, docela obyčejný lump.

Hektor. Věřím ti; proto – žij!

Odejde.

Thersites. Zaplať pánbu, že mně věříš; ale, mor na tebe, žes mě tak vyděsil! – Kdepak jsou ti dva prostopášní ptáčekové? Myslím, že polkli jeden druhého, nad tím divem bych se usmál; nu, pravda, v jistém smyslu požívá prostopášnost sama sebe! Musím za nimi!

Odejde.

V/5

Jiná část bojiště.

Vystoupí Diomedes a Sluha.

Diomedes. Jdi, hochu, chytň koně Troilova

a doved' toho oře Kressidě.

Doporuč její kráse moje služby;

řekni, že trojský milovník byl potřen
a já jsem její rytíř.

Sluha. Půjdu, pane.

Sluha odejde.

Vstoupí Agamemnon.

Agamemnon. Kupředu, vzhůru! Vzteklý Polydamus
Menona zabil; bastard Margarelon
Dorea zajal;
stojí jak kolos, mává oštěpem
nad mrtvolami králů Cedia
a Epistrofa; Polixenes zabit;
Amfímachus a Thoas zbiti k smrti;
Patroklos zajat nebo zabit; Palam
smrtelně zraněn; hrozný Lučištník
děsí nám řady; spěšme, Diomedě
pro posilu, sic všichni zahyneme.

Vstoupí Nestor.

Nestor. K Achillu neste tělo Patroklovo,
loudavý Ajax jen pro stud {jen} ať zbrojí. –
Na tisíc Hektorů zde stojí v poli;
buď bojuje na koni Galaté
a nemá práce; a pak zase pěšky;
vše prchá, mře jak šupinaté hejno
před jícnem velryby; pak zase jinde
~~Řekové, jak pro kosu zralá stébla~~ {Řeci, jak stébla, zralá pro kosu}
padají před ním jak před žencem tráva;
tady i tam on seče, zajímá;
své dovednosti užívá tak s chutí,
že dělá, co chce; a dělá tak mnoho,
že výsledek je blížek nemožnosti.

Vstoupí Odysseus.

Odysseus. Odvahu, princí! Velký Achilles
se zbrojí, pláče, kleje, žízní pomstou.
Patroklův pád mu vzbouřil línou krev;
i s prořídými Myrmidony, kteří
beznosí, bezrucí, sám šrám a rána
ho obklopují, běsní na Hektora.
Tu Ajax ztratil přítele a s pěnou
u úst již ve zbroji se přibližuje,
{a} volá na Troila, který {jenž} jako blázen
vykonal neslýchaná vraždění,
vrhal se v seč a unikal s tak silnou
bezstarostností, chabou starostí,
jako [by] štěstí navzdor schopnostem
všechno mu mělo vyhrát.

Vstoupí Ajax.

Ajax. Zbabělče Troile! Troile!

Odejde.

Diomedes.

Tady! Tady!

Nestor. Tak, tak, teď táhnem spolu.
Všichni odejdou.

Vstoupí Achilles.
Achilles. Kde je Hektor?
Pojď, ubíječi chlapců, ukaž tvář,
Achilla poznej, když je rozhněván.
Hektore! Nechci nic než Hektora!
Odejde.

V/6
Jiná část bojiště.
Vystoupí Ajax.

Ajax. Troile! Ty zrádče Troile, ukaž se!
Vstoupí Diomedes.

Diomedes. Volám tě: kde jsi, Troile?

Ajax. Co mu chceš?

Diomedes. Musím ho potrestat.

Ajax. Být velitel, dřív měl bys moji hodnost než jeho trest. Hej, Troile! Volám, Troile!
Vstoupí Troilus.

Troilus. Ty zrádče Diomede! Pojď sem, zrádče
a životem mi zaplat' za koně.

Diomedes. Hle, ty jsi zde?

Ajax. Pryč, Diomede, sám se utkám s ním.

Diomedes. On má je kořist; mám jen přihlížet?

Troilus. Falešní Řekové; na oba stačím!
Odejdou bojujíce.

Vstoupí Hektor.

Hektor. Hle, Troilus! Dobře, nejmladší můj bratře.

Vstoupí Achilles.

Achilles. Konečně mám tě! Střez se, Hektore!

Hektor. Jen odpočiň si, chceš-li.

Achilles. Mor na tvou dvornost, pyšný Trojane!

Buď rád, že neužil jsem dlouho zbraně;
můj klid a nečinnost ti nyní přejí,
však co nejdříve o mně uslyšíš;
zatím si jinde hledej štěstí!

Odejde.

Hektor. Sbohem!

Byl bych se postavil ti svěží silou,
kdybych tě očekával.

Vrátí se Troilus.

Co je, bratře?

Troilus. Aenea zajal Ajax; smí to být?

Ó ne, u ohně, ~~v nebesích eo září~~ {jenž na nebesích září},
nesmí ho mít; buď budu také zajat,
neb přivedu ho. Osude, ó, slyš;
nebojím se, když dnes mě zahubíš!

Odejde.

Vstoupí Voják v krásném brnění.

Hektor. Postav se, Řeku; ty jsi přece sousto!
Co, nechceš? Měl bych rád tvé brnění;
zaklepu naň a utrhnu ti nýty,
až budou mé. Ty nechceš být se, myši?
Jen jdi, já chytну tě jen pro tvou skrýši!
Odejdou.

V/7

Tamtéž.

Vystoupí Achilles a Myrmidoni.

Achilles. Pojd'te sem blíž, mí Myrmidonové;
slyšte co řeknu; jděte, kam vás vedu;
ni jednu ránu, ať jste při síle;
až najdu krvavého Hektora,
pak obklopte ho svými končiči;
co nejkrutěji obraťte naň zbraně.
Poslušnost, hoši; každý na mne hled',
neb velký Hektor musí zemřít teď!
Odejdou.

V/8

Tamtéž.

Vystoupí Menelaos a Paris, bojující. Pak Thersites.

Thersites. Paroháč a ten, co dělá paroháče, jsou v sobě! Do toho, bejku! [D]o toho, psino!
Chyť ho, Parisi, chyť ho, ty vrabčáku s dvojnásob osamčenou slepicí! Chyť ho, Parisi,
chyť ho! Bejček vyhrál první kolo; jen pozor na parohy!
Paris a Menelaos odejdou.

Vystoupí Margarelon.

Margarelon. Pojd', otroku a bojuj.

Thersites. Kdo jsi?

Margarelon. Levoboček Priamův.

Thersites. Taky jsem parchant. Mám rád parchanty; jsem zplozen jako parchant, jako
parchant vychován, jsem parchant smýšlením, parchant statečností a ve všem všudy
nemanželský. Vrána vráně oko nevyklove a proč by je měl vyklovat parchant parchantovi?
Dej si pozor; ten náš spor by byl pro nás fatální; kdyby syn děvky bojoval pro děvku, to by
řvalo do nebe! Buď zdrav, levobočku!
Odejde.

Margarelon. Čert tě vem, zbabělče!
Odejde.

V/9

Jiná část bojiště.

Vystoupí Hektor.

Hektor. Prohnilé jádro v tak hezounké slupce,
tvé krásné brnění tě stálo život.
Splněn můj úkol dnes, teď odpočinu;
odpočiň, meči, po krvavém činu!
Sejme přílbu a pověsí štít za sebe.

Vstoupí Achilles a Myrmidoni.

Achilles. Hektore, pohleď, jak se slunce sklání
a černá noc mu dýchá na paty;
jako to slunce zapadá a chřadne,
tak také život Hektorův teď padne!

Hektor. Jsem odzbrojen; teď, Řeku, nesmíš bít!

Achilles. Bijte ho, hoši; toho chtěl jsem mít!

Hektor padne.

Spěj, Ilione s Troji ku věčnosti;
tu leží srdce tvé, tvé svaly, kosti.
Teď, Myrmidoni, křičte ze všech sil:
„Hektora, reka, Achil usmrtil!“

Polnice k ústupu.

Slyš, řecké polnice na ústup troubí {Řekové již troubí k ústupu}.

Myrmidon. A také trojské polnice, můj pane.

Achilles. Noc dračím křídlem nad zemi se zvedá
a jako herold dělí armády.

Můj zpola sytý meč, ač jed by dál,
spokojen soustíčkem teď rád by spal.

Dává meč do pochvy.

Na koňský ohon trup buď připoután;
povleču Trojana kol trojských bran!

Odejdou.

V/10

Tamtéž.

Vystoupí Agamemnon, Ajax, Menelaos, Nestor, Diomedes a jiní na pochodu. Jásot za scénou.

Agamemnon. Slyšte ten jásot!

Nestor. Tiše, bubny.

Hlasy uvnitř. Achilles!

Achilles! Hektor zabit! Achilles!

Diomedes. Volají: „Hektor zabit Achillem!“

Ajax. Když tomu tak, přec zastavte ten skřek;
veliký Hektor byl mu rovný rek!

Agamemnon. Projděme v klidu. Ať jde někdo tam
s prosbou, ať Achilles sem přijde k nám.

Když bozi poctili nás toho skolem,
je konec války, odpor Troje zlomen!

Odejdou.

V/11

Jiná část bojiště.

Vystoupí Aeneas a trojské vojsko.

Aeneas. Stůjte! Jsme dosud pány bojiště!

Nač spěchat domů? Přenocujem zde.

Vystoupí Troilus.

Troilus. Hektor je zabit.

Všichni. Hektor? U všech bohů!

Troilus. Mrtev; ke koni vraha uvázán
zvířecky vláčen po hanebném poli. –
Teď mrač se, nebe, rychle pomsti se!

Bohové z trůnů svých – smějte se Troji!
Milostí zkrat'te naše utrpení,
tím zmírníte jen naši jistou zkázu!

Aeneas. Tím, kníže, zastrašíte celé vojsko.

Troilus. Nemáte ponětí, proč to vše říkám.

Nemluvím o útěku, strachu, smrti;
vzpírám se nebezpečí, jimž nám bozi
a lidé ještě hrozí. Hektor zabit!
Kdo Priamovi, Hekubě to řekne?
Kdo chce být nazván skuhrajícím sýčkem,
ať do Troje jde volat: Hektor zabit!
Priama zvrátí toto slovo v kámen,
z žen, dívek studně Nioby se stanou,
z mladíků chladné sochy; jedním slovem,
promění Troju v spoušť. Zhalte líce;
Hektor je mrtev; co mám říci více? –
Však stůjte! Mrzké, odporné vy stany,
jež pyšně čníte z našich fryžských plání,
ať Titan zvedne se co nejvýše,
já smetu vás! A zbabělý ty reku,
zášť naši žádný prostor neoddělí;
proženu tě jak špatné svědomí,
jež tvoří přeludy jak v šílení. –
Vesele k Troji pojd'me raději;
 pryč s žalem – v pomstě máme naději!

Odejdou Aeneas a trojská vojska. Když Troilus odchází, vstoupí z druhé strany Pandarus.

Pandarus. Slyšte mne, slyšte!

Troilus. Kuplířský zmetku, hanba, zneuctění

ať navždy v pohanu tvé jméno změní!

Odejde.

Pandarus. Výborný lék pro ztrouchnivělé kosti!

Pandar sám mluví další jako Epilog.

Pandarus. Ó, světe, světe! Tak je pohaněn chudák dohazovač! Zrádci a kuplíři, jak vážně se přijímají vaše služby a jak špatně se vám odplácí! Proč vaše pomoc je tak vítávána a vaše odměna tak odmítána? Je na to nějaký verš? Někaké přirovnání? Podívejme se!

Vesele včelka zpívá z vonných strání
než ztratí žihadlo, jímž med svůj chrání;
když pozbude však svého bodlíčka,
 pryč sladký med i sladká písnička.

Vy, kteří se zastáváte křehkého těla, pověste si tuto průpovídku do parádního pokoje!

Vy, kteří z Pandara se radujete,
půl slepí, pláčem nad ním oslepněte;
kdo plakat nemůže, necht' zasténá,
ne nad ním již, však že ho trápí dna;

bratři a sestry, kdož jste od cechu,
za dva měsíce budu bez dechu;

nač urážel bych tady bratra, sestru,
když dělají to taky ve Winchestru?

Zatím se potím, hledám pomoci

a odkazuji vám své nemoci!
Odejde.

Konec.